Handboek Dienstslachtoffers

Defensie

Handboek Dienstslachtoffers

1e druk (16.000 ex.): november 2006
© De Basis/LJP

Voorwoord

U bent ontslagen uit de militaire dienst en u heeft aan de dienst een beschadiging overgehouden. Maandelijks ontvangt u daarvoor een betaling. Als militair dienstslachtoffer dienen u en uw relaties te kunnen beschikken over voldoende informatie en voorlichting over de aanspraken op het gebied van de militaire invaliditeitspensioenen en de voorzieningen en verstrekkingen van Defensie. Dit vind ik belangrijk. Het is op zich al een ingewikkelde materie en die moet toegankelijk zijn. Het doel van dit handboek is om u overzichtelijke en duidelijke informatie te geven over allerlei aspecten met betrekking tot dienstslachtofferschap. U die door de uitoefening van de militaire dienst lichamelijk dan wel geestelijk beschadigd bent geraakt heeft daar recht op.

Het handboek is een van de concrete acties van Defensie om invulling te geven aan een uitbreiding van de immateriële zorg voor dienstslachtoffers. Dit heb ik onder meer vorig jaar meegedeeld aan de Tweede Kamer. Andere activiteiten zijn het organiseren van een dag voor dienstslachtoffers en de vorming van één uitvoeringsloket voor de materiële zorg. Daar kunt u terecht met al uw vragen op het gebied van invaliditeitspensioenen, nabestaandenpensioenen en de voorzieningen en verstrekkingen van Defensie. Binnen dat loket zijn keuringsartsen werkzaam, die de keuringen doen voor de WAO of WIA én het invaliditeitspensioen. Dit betekent dat u bij een (her)keuring nog maar met één arts krijgt te maken. Dit uitvoeringsloket wordt ondergebracht bij het ABP en gaat per 1 januari 2007 van start.

Dit boek is een praktisch hulpmiddel om u zo goed mogelijk te informeren over de algemene regels. Het is daarmee niet altijd op uw persoonlijke omstandigheden toegesneden. Bij vragen daarover kunt u altijd een beroep doen op de medewerkers van het ABP. Het telefoonnummer vindt u achterin dit handboek.

Naast betalingen, verstrekkingen en voorzieningen heeft u recht op waardering. Ik dank u voor uw inzet en hoop dat u, ondanks uw verwonding, op een waardevolle tijd bij Defensie kunt terugkijken.

De Staatssecretaris van Defensie

C. van der Knaap

Inhoud

1	**Erkenning**	11
2	**Wegwijzer re-integratie, pensioenen en voorzieningen**	13
2.1	Militair in actieve dienst	14
2.2	Gewezen dienstplichtige	14
2.3	Gewezen beroepsmilitair	14
3	**Het ontslag uit de militaire dienst**	15
3.1	Re-integratie	16
3.2	Procesgang bij ziekte op hoofdlijnen	16
3.3	Militair geneeskundige onderzoeken	17
3.4	Re-integratie van militairen (huidig)	18
3.5	Re-integratie van militairen (toekomstig)	19
3.6	De leidraad bij re-integratie (huidig en toekomstig): passende arbeid	21
3.7	Ontslag en nazorg	21
3.8	Rol casemanager defensiezorg bij overgang naar het ABP	22
3.9	Aanvullend: pilot re-integratie ex-militairen	23
3.10	Eén uitvoeringsloket voor materiële zorg	23
4	**Pensioenaanspraken tot 65 jaar**	24
4.1	Inkomen bij arbeidsongeschiktheid en invaliditeit	25
	4.1.1 WAO	25
	4.1.2 Ontstaan en reparatie TBA-hiaat	26
4.2	Als u arbeidsongeschikt bent	26
	4.2.1 WAO en aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen	26
	4.2.2 Hoogte en duur van het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen	27
	4.2.3 Situatie per 1 januari 2006	27
	4.2.4 WAO en verhoogd arbeidsongeschiktheidspensioen	28
	4.2.5 Hoogte en duur van het verhoogd arbeidsongeschiktheidspensioen	28
	4.2.6 Wamil	29

4.3 Als u invalide bent 29
4.3.1 Militair invaliditeitspensioen 29
4.3.2 Invaliditeit 31
4.3.3 Bijzondere invaliditeitsverhoging (smartengeld) 32
4.3.4 Hoogte en duur van het invaliditeitspensioen en de bijzondere invaliditeitsverhoging 33
4.3.5 Toekenning van een militair invaliditeitspensioen 33
4.3.6 Korting invaliditeitspensioen 33
4.3.7 Tegemoetkoming premie ziektekosten 34
4.3.8 Herziening van een militair invaliditeitspensioen voor 65 jaar 34

5 Pensioenaanspraken vanaf 65 jaar 35
5.1 AOW 36
5.2 Aanvullend ouderdomspensioen op grond van het Pensioenreglement ABP 36
5.3 Arbeidsongeschiktheid en 65 jaar worden 37
5.4 Militair invaliditeitspensioen vanaf 65 jaar 37
5.5 Herziening militair invaliditeitspensioen na 65 jaar 37
5.6 Toekenning van een invaliditeitspensioen na 65 jaar 38

6 Voorzieningenregeling voor militaire oorlogs- en dienstslachtoffers 39
6.1 Wat is een voorziening? 40
6.2 Wanneer heeft u recht op een voorziening? 40
6.3 Leefvoorzieningen 40
6.4 Maatwerk 43
6.5 Levering revalidatiehulpmiddelen 43
6.6 Werkvoorzieningen 43
6.7 Woonvoorzieningen 44
6.8 Aanvragen 44

7 Vergoeding (aanvullende) ziektekosten 45
7.1 Geneeskundige verzorging 46
7.2 Aanvullende geneeskundige verzorging 46
7.3 Aanvragen 47

8 Reiskosten 48
8.1 Vergoeding reiskosten, verblijfkosten en inkomstenderving 49
8.2 Vergoeding aan partners 50
8.3 Vergoeding reiskosten bij bezoek aan arts of pensioenkeuring 50
8.4 Aanvraag 50

9 Nabestaandenpensioenen 51
9.1 Wie heeft recht op een militair nabestaandenpensioen? 52
9.2 Ex-partner 52
9.3 Mogelijke overlijdensoorzaken 52
9.4 U ontvangt een invaliditeitspensioen en u overlijdt 54
9.5 Tegemoetkoming premie ziektekosten 54
9.6 Huwelijk en 65 jaar 54
9.7 Hertrouwen 55
9.8 Uitkering bij overlijden 55
9.9 Aanvraag bij overlijden 55

10 Diensten en hulpverlening 56
10.1 Ministerie van Defensie 57
10.1.1 Dienstencentrum Bedrijfsmaatschappelijk Werk 57
10.1.2 Militaire Geestelijke Gezondheidszorg 59
10.1.3 Geestelijke Verzorging 60
10.1.4 Militair Revalidatie Centrum Aardenburg 60
10.2 Veteraneninstituut 62
10.2.1 Nazorg 62
10.2.2 Erkenning 62
10.2.3 Onderzoek 63
10.2.4 Centraal Aanmeldingspunt (CAP) 63
10.3 Serviceorganisatie de Basis 63
10.3.1 Dienstverlening op maat 65
10.3.2 Overige diensten 68
10.4 Stichting Pensioenfonds ABP 69
10.5 Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers (BNMO) 70
10.6 Gezamenlijke Militaire Fondsen (GMF) 71

11 Belangenbehartiging en vrijetijdsverenigingen 72
11.1 Militaire vakbonden en belangenverenigingen 72
11.2 Vrijetijdsverenigingen 76
11.2.1 Sportverenigingen 76
11.2.2 Overigen 78

12 Defensiebladen en overige periodieken 79

13 Militaire musea 81
13.1 Algemeen 82
13.2 Koninklijke Landmacht 84
13.3 Koninklijke Luchtmacht 88
13.4 Koninklijke Marine 88
13.5 Koninklijke Marechaussee 89

14 Belangrijke adressen 90

15 Afkortingen 94

Erkenning

1

Defensie neemt al sinds de Tweede Wereldoorlog een bijzondere verantwoordelijkheid voor Nederlandse militaire oorlogs- en dienstslachtoffers. Het ABP voert de materiële zorgverlening uit voor Defensie, bestaande uit de militaire invaliditeits- en nabestaandenpensioenen en de voorzieningen en geneeskundige verstrekkingen. In een advies Veteranenzorg uit 2004 heeft voormalig Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht, luitenant-generaal b.d. C.J.M. de Veer, opgemerkt dat het materiële zorgpakket voor militaire dienstslachtoffers voldoende geregeld is, maar dat er bij hen behoefte bestaat aan immateriële zorg. Hierbij wordt er een vergelijking gemaakt met activiteiten voor veteranen.

Met andere woorden: voor dienstslachtoffers is het belangrijk een inhaalslag te maken op het gebied van immateriële zorg en erkenning. Sinds 2003 is al het een en ander tot stand gebracht. Zo is er voor de verbetering van de voorlichting een functie van casemanager in het leven geroepen die is ondergebracht bij het ABP, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie (BU BRD). Voor dienstslachtoffers met bijzondere omstandigheden of problemen is hiermee intensievere begeleiding mogelijk. Daarnaast is dit handboek

gemaakt om voorlichting te geven over de regelingen van Defensie voor dienstslachtoffers. Dit handboek wordt naar het huisadres van dienstslachtoffers gestuurd.

Verder is de zorg voor dienstslachtoffers uitgebreid. Voor maatschappelijke hulpdiensten kunnen zij nu ook een beroep doen op het Dienstencentrum Bedrijfsmaatschappelijk Werk (voorheen de Maatschappelijke Dienst Defensie). Deze diensten omvatten het signaleren van de noodzaak of behoefte van de hulpverlening en het coördineren van bijvoorbeeld schuldhulpverlening, sociale reactivering, coaching en klankbord en psychosociale begeleiding. Als daaraan behoefte bestaat kan een dienstslachtoffer ook een beroep doen op de Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ) van Defensie. Vanuit een geneeskundig onderzoek of een in gang gezette begeleiding kan de noodzaak of behoefte aan psychologische zorg worden geconstateerd. In dat geval zal doorverwijzing naar de dienstverleners van de MGGZ plaatsvinden.

Ten slotte worden dienstslachtoffers in het middelpunt gezet tijdens een dag speciaal voor dienstslachtoffers. Voor de nabije toekomst wordt gewerkt aan een 'pas voor dienstslachtoffers'. Deze verschijnt naar verwachting eind 2007.

2 Wegwijzer re-integratie, pensioenen en voorzieningen

Waar vindt u in dit handboek wat u zoekt? Om de leesbaarheid van dit handboek te bevorderen, vindt u hier een handig overzicht. Daardoor kunt u snel overzien wat op u van toepassing is en waar u dat in het handboek terugvindt.

2.1 Militair in actieve dienst

- Bent u nog in actieve dienst en wordt u mogelijk dienstongeschikt verklaard? Zie 3.1 t/m 3.3 en 3.8.
- Bent u ontslagen wegens gebreken en loopt voor u een re-integratietraject? Zie 3.3 t/m 3.8.

2.2 Gewezen dienstplichtige

- Bent u dienstplichtige, jonger dan 65 jaar, met een invaliditeitspensioen? Zie 4.1 en 4.3.1 t/m 4.3.8.
- Bent u dienstplichtige, ouder dan 65 jaar, met een invaliditeitspensioen? Zie 4.1, 4.3.1 t/m 4.3.4, 5.1 en 5.4 t/m 5.6.
- Voor recht op voorzieningen: zie hoofdstuk 6.
- Voor recht op vergoeding (aanvullende) ziektekosten: zie hoofdstuk 7.
- Voor vergoeding reiskosten: zie hoofdstuk 8.
- Voor recht op nabestaandenpensioen bij uw overlijden: zie hoofdstuk 9.

2.3 Gewezen beroepsmilitair

- Bent u beroepsmilitair, jonger dan 65 jaar met een arbeidsongeschiktheids- en een invaliditeitspensioen? Zie hoofdstuk 4.
- Bent u beroepsmilitair, jonger dan 65 jaar met een invaliditeitspensioen? Zie 4.3.1 t/m 4.3.8.
- Bent u beroepsmilitair, ouder dan 65 jaar met een invaliditeitspensioen? Zie hoofdstuk 5.
- Voor recht op voorzieningen: zie hoofdstuk 6.
- Voor recht op vergoeding (aanvullende) ziektekosten: zie hoofdstuk 7.
- Voor vergoeding reiskosten: zie hoofdstuk 8.
- Voor recht op nabestaandenpensioen bij uw overlijden: zie hoofdstuk 9.

Het ontslag uit de militaire dienst

3

Dit hoofdstuk is voor diegenen die de afgelopen jaren de militaire dienst al hebben verlaten van weinig belang. Omdat dit handboek ook wordt uitgereikt aan dienstslachtoffers die in de toekomst de militaire dienst gaan verlaten is dit onderwerp, dat met name voor hen van belang is, opgenomen.

3.1 Re-integratie

Tegenwoordig ligt veel meer dan vroeger het accent op re-integratie van een medewerker die om gezondheidsredenen zijn werk niet meer kan doen. Sinds de invoering van de Wet verbetering Poortwachter (WvP) op 1 april 2002 is re-integratie wettelijk verankerd. Ook voor militairen. Uitgangspunt is dat de werkgever Defensie en de werknemer zelf de regie voeren en zelf tijdig de noodzakelijke acties uitvoeren, met ondersteuning van de Arbodienst en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Met de inwerkingtreding van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) zijn de rechten en verplichtingen van zowel werkgever als werknemer aanzienlijk aangescherpt.

Door de WvP uit te voeren wordt ervoor gezorgd dat een werknemer alleen toegang krijgt tot de WIA als hij of zij daar ook daadwerkelijk recht op heeft. In dit kader is de werkgever, in geval van dreigend langdurig verzuim, verplicht om aantekening te houden van ziekteverzuim en re-integratie, zodat elke stap in het re-integratieproces wordt vastgelegd. De re-integratie inspanningen beoordeelt UWV.

UWV Heerlen (voorheen USZO)
Postbus 4949, 6401 JS Heerlen
UWV helpdesk, tel: 0900-9294

3.2 Procesgang bij ziekte op hoofdlijnen

De WvP, WIA, de Regeling procesgang eerste en tweede ziektejaar en de Regeling ziek- en herstelmelding defensiepersoneel verplichten werkgever Defensie en de werknemer

een vaste, voorgeschreven procedure te volgen. Deze re-integratieverplichtingen zijn in de militaire rechtspositie verwerkt.

3.3 Militair geneeskundige onderzoeken

Vanwege de noodzaak van algemene inzetbaarheid wordt de militair niet aangesteld in een functie, maar als militair. Daarbij kan de militair overal ter wereld onder allerlei omstandigheden worden ingezet, hetgeen zware fysieke en geestelijke eisen aan de militair stelt. Om de risico's bij de taakuitoefening van de militair en voor derden zo gering mogelijk te houden, worden aan elke militair eisen gesteld die betrekking hebben op zijn totale operationele inzetbaarheid als militair. Hij of zij moet dus arbeidsgeschikt èn dienstgeschikt zijn.

Als u als militair om medische redenen niet meer aan die eisen kunt voldoen, dan kan dat al dan niet blijvende dienstongeschiktheid tot gevolg hebben. Als er twijfels zijn over uw dienstgeschiktheid, dan wordt in eerste instantie een Incidenteel Geneeskundig Onderzoek (IGO) gehouden. Hierbij is het Militair Keuringsreglement (MKR) de leidraad. Het IGO hanteert de volgende aspecten:

1 de kans op herstel in relatie tot de geschiktheid voor de eigen functie, ook indien er medische beperkingen opgelegd moeten worden,
2 het aangeven van beperkingen voor het uitoefenen van de functie en mogelijke aanpassing van voorzieningen op de werkplek,
3 het bestaan van een vermoeden van (blijvende) dienstongeschiktheid.

Het Militair Geneeskundig Onderzoek (MGO) vindt plaats bij een vermoeden van blijvende dienstongeschiktheid en wordt uitgevoerd door de geneeskundige commissie van het desbetreffende defensieonderdeel. Dit is geregeld in het Besluit procedure geneeskundig onderzoek en pensioenkeuring militairen. De geneeskundige commissie beoordeelt onder meer de navolgende aspecten:

1 of uw ziekte of het gebrek op grond van het MKR tot blijvende dienstongeschiktheid leidt,
2 of er bij u sprake is van invaliditeit met dienstverband en het daaraan gekoppelde invaliditeitspercentage,
3 het bestaan van een bedrijfsongeval onder vredesomstandigheden.

3.4 Re-integratie van militairen (huidig)

Zodra bij u het vermoeden bestaat dat u wegens ziekte of een gebrek (blijvend) ongeschikt bent voor het vervullen van de militaire dienst (vermoeden van dienstongeschiktheid), dan zal allereerst de mogelijkheid van herplaatsing binnen het eigen of een ander defensieonderdeel worden bezien. De re-integratie richt zich in eerste instantie op het volledig hervatten van uw eigen functie dan wel een andere (aangepaste) functie binnen Defensie.
Dit wordt ook wel spoor 1 genoemd. Als dit niet mogelijk is, dan richt de re-integratie zich op arbeid buiten Defensie (spoor 2). De overgang van spoor 1 naar spoor 2 moet gebeuren op basis van een zogenoemde 'warme' overdracht van het desbetreffende defensieonderdeel naar het externe re-integratiebedrijf Alexander Calder Arbeidsintegratie B.V.

Omdat militairen een groter risico lopen om wegens dienstongeschiktheid ontslagen te worden, is er in het verleden een speciale re-integratieregeling tot stand gebracht. Deze regeling, opgenomen in de nota Re-integratie dienstongeschikte militairen, bevat re-integratie instrumenten zoals studiefaciliteiten, sollicitatieverlof en het stimuleren van zelfstandig ondernemerschap.

3.5 Re-integratie van militairen (toekomstig)

Naast het feit dat het toekomstige re-integratiebeleid bij het wettelijke kader, waaronder de WIA, moet aansluiten, is in de Personeelsbrief van 21 september 2004 (P/2004007996) aangegeven dat het re-integratieproces niet ten koste mag gaan van de inzetbaarheid van de krijgsmacht. De militairen bij wie (blijvende) dienstongeschiktheid wordt vastgesteld en die niet in een militaire functie kunnen terugkeren, moeten zoveel mogelijk worden gere-integreerd in een burgerfunctie bij Defensie. In beginsel wordt na zes maanden de re-integratie door de re-integratiebegeleiders van de nieuw te vormen Defensiebrede re-integratiedienst overgenomen van de decentrale commandant. Daarbij wordt voor de te re-integreren dienstongeschikte militair een absolute voorkeurspositie in het kader van de toewijzing van een passende burgerfunctie gecreëerd. Wanneer er binnen Defensie geen functies zijn, onderzoekt een extern re-integratiebedrijf de mogelijkheden buiten Defensie.

In het toekomstig re-integratiebeleid gaat nog meer aandacht uit naar de militaire oorlogs- en dienstslachtoffers. Naast de bestaande re-integratie instrumenten worden voor

de militaire oorlogs- en dienstslachtoffers aanvullende re-integratie instrumenten gecreëerd, waaronder:

Proefplaatsingen
Wanneer de mogelijkheid is gecreëerd om de militaire oorlogs- en dienstslachtoffers succesvol te bemiddelen naar een functie buiten de organisatie, dan kan gekozen worden voor de mogelijkheid om de militaire oorlogs- en dienstslachtoffers via een proefplaatsing bij het externe bedrijf te laten wennen aan de nieuwe functie. Pas na afronding van de proefplaatsing, wordt bij succes de aanstelling van de militaire oorlogs- en dienstslachtoffers bij Defensie in het kader van de re-integratie beëindigd.

Bekostigen van werkplekaanpassingen bij externe bedrijven
Om de mogelijkheid te vergroten dat de militaire oorlogs- en dienstslachtoffers succesvol worden bemiddeld naar een functie buiten de organisatie, kan Defensie de kosten voor de benodigde aanpassingen voor haar rekening nemen, voor zover het UWV deze kosten niet vergoedt.

Stageplaatsen
Het streven is om de militaire oorlogs- en dienstslachtoffers te bemiddelen naar een betaalde baan. In een aantal gevallen is het wenselijker om de militaire oorlogs- en dienstslachtoffers in eerste instantie te laten wennen aan het verrichten van arbeid. Defensie kan, onder voorwaarden, gedurende een bepaalde periode stageplaatsen realiseren bij externe bedrijven.

3.6 De leidraad bij re-integratie (huidig en toekomstig): passende arbeid

Defensie heeft ten aanzien van de zieke militair de verplichting om plaatsing binnen Defensie zelf of bij een andere werkgever te bevorderen. In het algemeen is de concrete invulling van het begrip 'passende arbeid' sterk afhankelijk van de omstandigheden. Als leidraad geldt dat het bij passende arbeid moet gaan om arbeid die in redelijkheid aan de zieke werknemer kan worden opgedragen. Hierbij spelen onder meer het arbeidsverleden, de opleiding, de gezondheidstoestand, de afstand tot het werk, het loon en hetgeen waartoe de zieke werknemer concreet in staat is een rol. Naarmate de arbeidsongeschiktheid langer gaat duren, wordt een bredere oriëntatie ten aanzien van de te verrichten passende arbeid verwacht. Dit betekent dat het begrip 'passende arbeid' met het verstrijken van de tijd ruimer wordt geïnterpreteerd en meer arbeid als passend kan worden aangemerkt.

3.7 Ontslag en nazorg

Als ondanks alle inspanningen van Defensie en de militair zelf, de re-integratie binnen dan wel buiten de defensieorganisatie niet succesvol wordt afgerond, dan moet de militair de organisatie verlaten. Dit betekent niet dat de verantwoordelijkheid van Defensie ten opzichte van de militair ophoudt. Afhankelijk van de mate van arbeidsgeschiktheid en/of de omstandigheid waaronder de dienstongeschiktheid tot stand is gekomen is Defensie, in dit geval het Dienstencentrum Re-integratie (DCR), verantwoordelijk voor de 'warme' overdracht van het re-integratiedossier, re-integratie in het kader van de werkloosheidswet en de verdere nazorg.

3.8 Rol casemanager defensiezorg bij overgang naar het ABP

Als u een dienstverbandaandoening heeft en na ontslag het direct contact met Defensie verliest, dan krijgt u voor uw pensioen en voorzieningen te maken met het ABP. Defensie heeft daarvoor bij het ABP de functie van casemanager defensiezorg ingesteld.

De casemanager defensiezorg zorgt:

- voorafgaande aan het ontslag voor een tijdige 'warme' overdracht van het defensieonderdeel naar het ABP, na aanmelding door het betreffende defensieonderdeel of door het DCR van de krijgsmacht,
- voor de coördinatie en monitoring van de inspanningen vanuit ABP naar gewezen militairen,
- ervoor dat die militairen zich waar nodig zelfredzaam maken of oplossingen in hun omgeving realiseren,
- voor het bewerkstelligen van eventuele mogelijke (aanvullende) re-integratie.

Daarnaast brengen verzekeringsartsen ook gewezen militairen onder de aandacht van de casemanager. Bijvoorbeeld als uit de beschikbare informatie bij de arts of uit een eerste of vervolgkeuring met betrekking tot een pensioen of voorziening duidelijk is dat aanvullende zorg nodig is. De casemanager komt in overleg met de militair tot een nadere inventarisatie van de problematiek en onderneemt waar mogelijk actie. Ook medewerkers van het ABP en (defensie-) zorginstellingen verwijzen militairen naar de casemanager.

3.9 Aanvullend: pilot re-integratie ex-militairen

Medio 2005 is Defensie gestart met de 'pilot re-integratie ex-militairen met MIP'. Met deze pilot onderzoekt Defensie of zij militaire oorlogs- en dienstslachtoffers met een Militair Invaliditeitspensioen (MIP) en geen arbeidsongeschiktheidsuitkering aan de hand van professionele bemiddeling kan helpen aan een baan in de burgermaatschappij. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een gespecialiseerd re-integratiebedrijf dat - voorafgaand aan de feitelijke bemiddelingsfase - uitvoerig de mate van fysieke en psychische belastbaarheid onderzoekt.
Afhankelijk van de evaluatie van deze pilot wordt bezien of deze vorm van re-integratie een meer structureel karakter krijgt.

3.10 Eén uitvoeringsloket voor materiële zorg

Per 1 januari 2007 is er één uitvoeringsloket waar u terecht kunt voor al uw vragen op het gebied van invaliditeits- en nabestaandenpensioenen, voorzieningen en verstrekkingen. Binnen dat loket werken keuringsartsen, die zowel de keuringen doen voor de WAO of WIA als voor het invaliditeitspensioen. Dit betekent dat u bij een (her)keuring nog maar door één arts wordt gezien. Dit uitvoeringsloket wordt ondergebracht bij de Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie (BU BRD) van het ABP.

ABP/BU BRD
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
Serviceteam Voorzieningen, tel: 045-5798193
Serviceteam Bijzonder Militair pensioen, tel: 045-5798191

Pensioenaanspraken tot 65 jaar

4

Dit hoofdstuk gaat over de inkomensvoorzieningen die er zijn als u in of door de militaire dienst mindervalide bent geworden.

4.1 Inkomen bij arbeidsongeschiktheid en invaliditeit

Als militair loopt u extra risico's voor gezondheid, lijf en leden. Meer dan de gemiddelde werknemer. Dat is inherent aan het beroep van militair. Defensie heeft om die reden gezorgd voor extra inkomensvoorzieningen als het misgaat. Deze extra voorzieningen gelden zowel voor gewezen dienstplichtigen als voor gewezen beroepsmilitairen. Daarnaast geldt voor de beroepsmilitair de WAO. De extra inkomensvoorzieningen van Defensie zijn voor degenen die nog geen 65 jaar oud zijn, vastgelegd in het Besluit aanvullende arbeidsongeschiktheids- en invaliditeitsvoorzieningen militairen. Bij een uitzending geldt als uitgangspunt dat in geval van ziekte of ongeval in beginsel een verband wordt aangenomen met de uitoefening van de militaire dienst. Het kan ook goed zijn dat een ziekte pas later, na dienstverlating, is ontstaan en terug te voeren is naar uw verblijf in militaire dienst. We zetten de mogelijke situaties voor u op een rijtje.

4.1.1 WAO

De Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) is per 1 januari 2006 vervangen door de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). Dit handboek is met name geschreven voor diegenen die al vóór 1 januari 2006 WAO ontvingen. Op grond van het overgangsrecht blijven zij onder de WAO vallen. Om die reden besteden we in dit handboek vooral aandacht aan de WAO en aanvullende uitkeringen. De WIA komt kort aan bod.

4.1.2 Ontstaan en reparatie TBA-hiaat

Op grond van een kabinetsstandpunt om het beroep op de regelingen voor arbeidsongeschiktheid terug te dringen is besloten om de arbeidsongeschiktheidsregelingen aan te scherpen. Om die reden is in het verleden de maximale uitkering op grond van het arbeidsongeschiktheidspensioen voor militairen in geval van volledige arbeidsongeschiktheid verlaagd van 70 naar 65 procent. Er werd aanvankelijk ook in de genoemde regeling een loongerelateerde uitkering en een vervolguitkering geïntroduceerd. Het 'WAO-gat' dat tengevolge hiervan is ontstaan, is het TBA-hiaat. Overheidswerknemers, ook de militairen, konden ervoor kiezen het TBA-hiaat bij te verzekeren via een premie. Deelname aan reparatie heeft tot gevolg dat de uitkering bij volledige arbeidsongeschiktheid weer 70 procent bedraagt.

4.2 Als u arbeidsongeschikt bent

4.2.1 WAO en aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen

Stel, u kunt als beroepsmilitair niet meer werken door ziekte of een ongeval, ook niet in de burgermaatschappij. U bent dus arbeidsongeschikt en bent in de WAO terechtgekomen. Na uw ontslag als beroepsmilitair op grond van dienstongeschiktheid ter zake van ziekte of gebrek, heeft u onder voorwaarden recht op een arbeidsongeschiktheidspensioen.
De WAO kent een loondervingsuitkering (afhankelijk van de leeftijd maximaal 6 jaar) en daarna - zolang de arbeidsongeschiktheid duurt - een vervolguitkering.
De uitkering bij een mate van arbeidsongeschiktheid van ten minste 15 procent bestaat altijd uit een wettelijke uitkering op grond van de WAO en een bovenwettelijke Defensieuitkering, het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen.

4.2.2 Hoogte en duur van het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen

Uitgangspunt is het volgens de WAO-normen vastgestelde percentage arbeidsongeschiktheid. Bij volledige arbeidsongeschiktheid vult dit bovenwettelijk pensioen direct na ontslag de uitkering op grond van de WAO aan tot maximaal 65 of 70 procent. Het recht op een aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen duurt voort zolang er aanspraak bestaat op een uitkering op grond van de WAO, maximaal tot het 65e jaar.

Mate van arbeidsongeschiktheid	Bijbehorend uitkeringspercentage	
	met TBA-hiaat	*TBA-hiaat gerepareerd*
15-25%	13,00%	14,00%
25-35%	19,50%	21,00%
35-45%	26,00%	28,00%
45-55%	32,50%	35,00%
55-65%	39,00%	42,00%
65-80%	47,25%	50,75%
80% of meer (volledig)	65,00%	70,00%

4.2.3 Situatie per 1 januari 2006

Per 1 januari 2006 is de WAO vervangen door de WIA. Als u door ziekte of ongeval niet meer kunt werken, ook niet in de burgermaatschappij, en dus (deels) arbeidsongeschikt bent, dan komt u in aanmerking voor een WIA-uitkering als u minstens 35 procent arbeidsongeschikt bent. De WIA bestaat uit:

- een IVA-uitkering, een arbeidsongeschiktheidsuitkering voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten (80-100 procent arbeidsongeschikt)

- een WGA-uitkering, een uitkering voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten (>35 procent en <80 procent arbeidsongeschikt) en voor volledig maar niet duurzaam arbeidsongeschikten (80-100 procent) met uitzicht op herstel.

Na ontslag wordt de WIA-uitkering aangevuld met een arbeidsongeschiktheidspensioen. Viel u vóór 1 januari 2006 al onder de WAO, dan is de WAO op grond van het overgangsrecht nog op u van toepassing.

4.2.4 WAO en verhoogd arbeidsongeschiktheidspensioen

Uw arbeidsongeschiktheidspensioen bovenop de WAO wordt extra verhoogd als er sprake is van arbeidsongeschiktheid met dienstverband. Dit is het geval als: 'de arbeidsongeschiktheid ten gevolge van ziekten of gebreken in overwegende mate haar oorzaak vindt in de aard van de aan de militair opgedragen arbeid. Of in de bijzondere omstandigheden waaronder deze moest worden verricht en niet aan zijn schuld of onvoorzichtigheid is te wijten'. Wij spreken dan van een 'bedrijfsongeval' in militaire dienst.

4.2.5 Hoogte en duur van het verhoogd arbeidsongeschiktheidspensioen

Het uitkeringspercentage volgens de WAO-normen vormt het uitgangspunt voor de hoogte van het pensioen. Het verhoogd arbeidsongeschiktheidspensioen vult de uitkering aan (zie nevenstaand overzicht). Het recht op een verhoogd arbeidsongeschiktheidspensioen duurt zolang er aanspraak bestaat op een uitkering op grond van de WAO, maximaal tot het 65e jaar.

Percentage arbeidsongeschiktheid	Aanvulling tot uitkeringspercentage
minder dan 15%	*n.v.t.*
15-25%	15,00%
25-35%	22,50%
35-45%	34,08%
45-55%	45,01%
55-65%	56,59%
65-80%	73,31%
80% of meer (volledig)	90,02%

4.2.6 Wamil

De voor gewezen dienstplichtigen geldende Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening militairen (Wamil) is niet in dit handboek beschreven. De Wamil geldt slechts voor een beperkte groep. Voor informatie wordt verwezen naar het UWV in Venlo.

UWV Venlo
Prinsessesingel 10, 5911 HT Venlo
Postbus 327, 5900 AH Venlo
tel: 0900-9294

4.3 Als u invalide bent

4.3.1 Militair invaliditeitspensioen

Bent u ontslagen uit de militaire dienst, dan heeft u onder voorwaarden recht op een invaliditeitspensioen als uw verwonding, ziekte of gebrek is veroorzaakt /verergerd door de uitoefening van de militaire dienst. U ontvangt dan een militair invaliditeitspensioen als de mate van invaliditeit

10 procent of meer bedraagt. Er is dan sprake van invaliditeit met dienstverband.
Bent u na 1 januari 1998 ontslagen, dan gelden strengere voorwaarden om voor een militair invaliditeitspensioen in aanmerking te komen. De regelgeving voor militairen verstaat sinds 1998 onder invaliditeit met dienstverband: invaliditeit

ten gevolge van verwonding, ziekte of gebreken, veroorzaakt door de uitoefening van de militaire dienst tijdens buitengewone of daarmee vergelijkbare omstandigheden. Hiermee worden onder meer de volgende omstandigheden bedoeld:

- deelname aan crisisbeheersingsoperaties ter bevordering of handhaving van de internationale rechtsorde,
- verlening van bijstand, als er sprake is van verhoogd risico,
- militaire oefeningen, ter voorbereiding op een uitzending, onder oorlogsnabootsende omstandigheden.

Alleen in die gevallen bestaat er sinds 1998 nog recht op een militair invaliditeitspensioen. We spreken alleen dan van een dienstongeval.

4.3.2 Invaliditeit

Invaliditeit is een puur medische kwestie. Het gaat om de geestelijke of lichamelijke beperkingen die u in het dagelijks leven ten gevolge van een dienstverbandaandoening ondervindt en die een ander van die leeftijd niet heeft. Invaliditeit met dienstverband wordt uitgedrukt in een invaliditeitspercentage aan de hand van de zogenoemde *War Pensions Committee*-schaal (WPC-schaal). Daarin worden verschillende vormen van invaliditeit beschreven, met een bijbehorend percentage.

Om de mate van invaliditeit vast te stellen verricht een verzekeringsarts bij u een geneeskundig onderzoek. Zo nodig wordt ook bij uw huisarts of behandelend specialist informatie gevraagd. Het geneeskundig onderzoek kan regelmatig worden herhaald om te beoordelen of de mate van uw invaliditeit is gewijzigd.

Invaliditeit heeft niets te maken met arbeidsongeschiktheid, maar kan hiermee wel samengaan. Dat hoeft echter niet,

want het kan heel goed mogelijk zijn dat de militair, ondanks zijn invaliditeit, toch als burger aan de slag komt en daarmee een volledig inkomen verdient.

4.3.3 Bijzondere invaliditeitsverhoging (smartengeld)

Als u aanspraak heeft op het hiervoor genoemde invaliditeitspensioen (invaliditeit met dienstverband), dan heeft u bij blijvende invaliditeit - dus pas als een medische eindtoestand is bereikt - behalve op dat pensioen, ook recht op een bijzondere invaliditeitsverhoging. Dit wordt ook wel smartengeld genoemd. De hoogte van de bijzondere invaliditeitsverhoging is afhankelijk van de mate van invaliditeit. Tot 1 januari 1998 bedroeg de bijzondere invaliditeitsverhoging 20 procent bij een mate van invaliditeit van 80. Ze bedroeg 40 procent bij een invaliditeit van 100 procent. Van dit laatste is bijvoorbeeld sprake bij zeer ernstige aandoeningen als blindheid of verlies van twee of meer ledematen. Bent u op of na 1 januari 1998 ontslagen, dan geldt een meer glijdende schaal bij het toekennen van een bijzondere invaliditeitsverhoging, te weten van 5 tot 40 procent. De glijdende schaal ziet er als volgt uit:

Percentage	Mate van invaliditeit
40%	Bij een blijvende invaliditeit van 100%
30%	Bij een blijvende invaliditeit van >80%
20%	Bij een blijvende invaliditeit van >60%
10%	Bij een blijvende invaliditeit van >40%
5%	Bij een blijvende invaliditeit van >20%

4.3.4 Hoogte en duur van het invaliditeitspensioen en de bijzondere invaliditeitsverhoging

De verzekeringsarts stelt het percentage invaliditeit vast aan de hand van de WPC-schaal. Zolang u 10 procent of meer invalide bent, heeft u recht op het invaliditeitspensioen. Zolang de invaliditeit voortduurt, houdt u recht op het invaliditeitspensioen, maar de hoogte van het bedrag kan variëren. Zo kan het zijn, afhankelijk van uw aandoening, dat uw mate van invaliditeit regelmatig wordt herbeoordeeld. Blijkt tijdens zo'n onderzoek dat de mate van uw invaliditeit is gewijzigd, dan kan de hoogte van uw invaliditeitspensioen veranderen. De bijzondere invaliditeitsverhoging wordt levenslang toegekend.

4.3.5 Toekenning van een militair invaliditeitspensioen

Bent u ontslagen vóór 1 januari 1966, dan is u een pensioen toegekend op grond van de bepalingen van de Pensioenwet voor de landmacht of de zeemacht 1922. Bent u ontslagen ná 1 januari 1966, maar vóór 1 juni 2001, dan is het pensioen toegekend op grond van de Algemene militaire pensioenwet. Ontvangt u vanaf of na 1 juni 2001 een pensioen, dan is dit toegekend op grond van het Besluit aanvullende arbeidsongeschiktheids- en invaliditeitsvoorzieningen militairen.

4.3.6 Korting invaliditeitspensioen

U moet er rekening mee houden dat u gekort kunt worden op uw militair invaliditeitspensioen, bijvoorbeeld als u naast dat pensioen voor dezelfde ziekten of gebreken ook een WAO- of WIA-uitkering heeft. Het invaliditeitspensioen wordt verrekend met een uitkering op grond van de WAO/WIA en het verhoogd arbeidsongeschiktheidspensioen. Dit geldt niet voor het smartengeld.

4.3.7 Tegemoetkoming premie ziektekosten

Wanneer u een militair invaliditeitspensioen geniet en u bent nog geen 65 jaar, dan ontvangt u een maandelijkse vergoeding voor de ingehouden premie. Het ABP geeft u een tegemoetkoming voor de per 1 januari 2006 op uw pensioen ingehouden inkomensafhankelijke bijdrage van 6,5 procent.

4.3.8 Herziening van een militair invaliditeitspensioen voor 65 jaar

Nemen de klachten waarvoor u een invaliditeitspensioen ontvangt toe, dan kunt u bij het ABP een aanvraag voor een herkeuring indienen. In dat geval beoordeelt de verzekeringsarts of het percentage kan worden verhoogd.
Bent u ontslagen vóór 1 januari 1966, dan kunt u bij toename van de dienstverbandaandoening altijd voor een dergelijke herkeuring en dus voor (eventuele) verhoging van het invaliditeitspensioen in aanmerking komen. Dat geldt ook na uw 65e levensjaar. Als het pensioen eenmaal aan u is toegekend, dan kan het niet meer verlaagd worden.
Bent u ontslagen ná 1 januari 1966, dan kunt u slechts voor een verhoging/herkeuring in aanmerking komen tot de leeftijd van 65 jaar. Er is één uitzondering. Die geldt voor gewezen dienstplichtigen na hun 65e levensjaar (zie 5.6).

ABP Pensioenen, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
Serviceteam Bijzondere Militaire pensioenen (tot 65 jaar)
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
tel: 045-5798191

Pensioenaanspraken vanaf 65 jaar

5

Wanneer u 65 jaar wordt, verandert uw rechtspositie. U heeft dan recht op de algemene ouderenvoorzieningen. Voor dienstslachtoffers zijn er daarnaast enkele bijzondere regelingen die wij in dit hoofdstuk behandelen.

5.1 AOW

Wanneer u 65 wordt, dan is de Algemene Ouderdomswet (AOW) de basisvoorziening voor uw inkomen. De AOW-uitkering vraagt u aan bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Voor een volledig AOW-pensioen moet u van het 15e tot het 65e jaar verzekerd zijn geweest. De hoogte van de AOW wordt ieder jaar aangepast. Er gelden verschillende AOW-bedragen voor alleenstaanden en gehuwden of samenwonende partners. Voor meer informatie kunt u terecht bij de SVB in uw omgeving.

SVB Hoofdkantoor
tel: 0900-8008
website: www.svb.nl

5.2 Aanvullend ouderdomspensioen op grond van het Pensioenreglement ABP

De AOW als basisvoorziening voor iedereen vanaf de leeftijd van 65 jaar is gerelateerd aan het minimumloon. Dat betekent dat er in veel gevallen een forse inkomensachteruitgang optreedt als er geen aanvullende voorzieningen zijn getroffen. In het kader van de arbeidsvoorwaarden is door Defensie als werkgever in het Pensioenreglement ABP een pensioenvoorziening getroffen waarmee een aanvulling op de AOW kan worden verstrekt.
Voor dit ABP-pensioen betaalt u premie, samen met uw werkgever, zolang u werkt. U betaalt premie voor ouderdoms- en nabestaandenpensioen samen. Het ouderdomspensioen is dus een aanvulling op de AOW. De hoogte van het ouderdomspensioen hangt af van uw persoonlijke situatie. Bijvoorbeeld van het aantal jaren dat u pensioen heeft opgebouwd en van de hoogte van uw bezoldiging.

Heeft u pensioen opgebouwd bij een ander pensioenfonds of bij een pensioenverzekeraar en heeft u dit pensioen niet overgedragen aan het ABP? Dan ontvangt u vanaf uw 65e mogelijk ook ouderdomspensioen van dat fonds of van die verzekeraar.

5.3 Arbeidsongeschiktheid en 65 jaar worden

Uw arbeidsongeschiktheidspensioen wordt op 65 jaar beëindigd. Hierop aansluitend gaat het ouderdomspensioen in op basis van het Pensioenreglement ABP. De hoogte hiervan is mede afhankelijk van de tijd gedurende welke het arbeidsongeschiktheidspensioen is ontvangen en van het daarbij vastgestelde percentage arbeidsongeschiktheid.

5.4 Militair invaliditeitspensioen vanaf 65 jaar

Als u 'in en door de uitoefening van de dienst' invalide bent geworden en de leeftijd van 65 jaar bereikt, dan krijgt u een invaliditeitspensioen op grond van het Besluit bijzondere militaire pensioenen. Het invaliditeitspensioen wordt opnieuw vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de AOW of een (particulier) ouderdomspensioen. De hoogte van uw vóór 65 jaar uitbetaalde invaliditeitspensioen daalt meestal, met name door het wegvallen van bepaalde toeslagen.

5.5 Herziening militair invaliditeitspensioen na 65 jaar

Nemen de klachten waarvoor u een invaliditeitspensioen ontvangt toe, dan kunt u in bepaalde gevallen - afhankelijk van uw ontslagdatum - bij het ABP een aanvraag voor een herkeuring indienen. In dat geval beoordeelt de verzekeringsarts, vaak na een geneeskundig onderzoek, of een hoger pensioen kan worden toegekend. Bent u ontslagen vóór 1 januari 1966, dan kunt u ook na uw 65e jaar voor een dergelijke herkeuring

en dus voor (eventuele) verhoging van het invaliditeitspensioen in aanmerking komen. Bent u ontslagen ná 1 januari 1966, dan komt u niet meer in aanmerking voor een verhoging/herkeuring van het pensioen. Er is één uitzondering voor gewezen dienstplichtigen (zie 5.6).

5.6 Toekenning van een invaliditeitspensioen na 65 jaar

Bent u ontslagen vóór 1 januari 1966, dan heeft u de mogelijkheid om uw leven lang een verzoek om pensioen in te dienen. Bent u ná die datum ontslagen, dan bestaat die mogelijkheid in principe maar tot 65 jaar, behalve voor een bepaalde categorie dienstplichtigen.
Bij de introductie van de nieuwe militaire pensioenwetgeving in 2001 is de mogelijkheid om ook na 65 jaar nog een eerste verzoek om pensioen in te dienen iets verruimd. Deze verruiming betreft de categorie dienstplichtigen die vóór 1 januari 1966 de militaire dienst met groot verlof feitelijk reeds heeft verlaten, maar pas ná 1 januari 1966 daadwerkelijk is ontslagen. Voor deze categorie dienstplichtigen is de mogelijkheid van een verzoek om eerste toekenning ook ná 65 jaar geopend. In die gevallen beoordeelt de verzekeringsarts de vraag of op 65-jarige leeftijd al invaliditeit met dienstverband bestond en op welk percentage deze invaliditeit wordt ingeschat (beoordeling achteraf). Dit percentage wordt niet meer gewijzigd, ook niet als de mate van invaliditeit naderhand zou toenemen.

ABP Pensioenen, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
Serviceteam Invaliditeitspensioenen (vanaf 65 jaar)
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
tel: 045-5798191

Voorzieningenregeling voor militaire oorlogs- en dienstslachtoffers

6

Als u in militaire dienst een verwonding, ziekte of gebrek heeft opgelopen en daarvoor is dienstverband aanvaard (kortweg dienstverbandaandoening genoemd), dan heeft u voor die aandoening(en) onder voorwaarden recht op een voorziening van Defensie. Is deze dienstverbandaandoening opgelopen op of na 1 januari 1998, dan bestaat alleen aanspraak op een voorziening als dit is gebeurd tijdens buitengewone of daarmee vergelijkbare omstandigheden (zie 4.3). Om voor een voorziening in aanmerking te komen hoeft u geen recht te hebben op een invaliditeitspensioen. Meestal gaat dat wel samen.

De voorwaarden waaronder deze specifiek voor militairen geldende voorzieningen kunnen worden gegeven, zijn neergelegd in de Voorzieningenregeling voor militaire oorlogs- en dienstslachtoffers.

6.1 Wat is een voorziening?

Een voorziening is een middel dat de nadelige gevolgen van een handicap opheft of vermindert. Ook kan het een financiële tegemoetkoming zijn in de kosten die daarmee gemoeid zijn, bijvoorbeeld in de kosten van vervoer of een rolstoel in bruikleen.

6.2 Wanneer heeft u recht op een voorziening?

Om voor een voorziening in aanmerking te komen, moet u aan een aantal voorwaarden voldoen. U ontvangt alleen een voorziening als die om medische of sociaal-medische reden nodig is. Beoordeeld wordt of een voorziening nodig is en of het achterwege blijven van een voorziening nadelig is voor uw gezondheid. In de meeste gevallen is daartoe een medisch of arbeidskundig onderzoek nodig. Verder moet de voorziening persoonsgebonden, voor langere tijd noodzakelijk en niet algemeen gebruikelijk zijn.
De meest voorkomende voorzieningen sommen we hierna op. Globaal maken we onderscheid tussen leefvoorzieningen en werkvoorzieningen. Per 1 januari 2007 komen daar de woonvoorzieningen nog bij.

6.3 Leefvoorzieningen

Leefvoorzieningen zijn bedoeld om u in de privésituatie zoveel mogelijk op dezelfde wijze te laten functioneren als zonder handicap. Hierbij kunt u denken aan:

- Voorzieningen in verband met de verplaatsing per auto of taxi als u niet in staat bent met het openbaar vervoer te reizen. Het gaat hier onder meer om een tegemoetkoming in de kosten van:

- gebruik van taxi en vervoer door derden (maximaal 10.000 kilometer),
- aanschaf van een auto of verstrekking van een auto in bruikleen,
- gebruik van eigen auto,
- aanpassingen van de auto,
- het verkrijgen van een invalidenparkeerplaats,
- verkrijging of verlenging van rijbewijs in verband met invaliditeit.

Of u recht heeft op de eerste drie vervoersvoorzieningen is afhankelijk van uw bruto jaarinkomen. Dit is uw inkomen uit arbeid, eigen bedrijf, pensioen of uitkering. Ook het Militair Invaliditeitspensioen telt hiervoor mee. De bijzondere invaliditeitsverhoging (smartengeld) wordt bij dit jaarinkomen niet in beschouwing genomen. Ook het inkomen van uw eventuele partner wordt buiten beschouwing gelaten. Kosten die u maakt als gevolg van ziekte of gebrek zijn onder voorwaarden aftrekbaar als ze niet elders voor vergoeding in aanmerking komen.

- Voorzieningen in verband met verplaatsing *binnenshuis* en *buitenshuis* per rolstoel, zoals:
  - de verstrekking van een rolstoel in bruikleen,
  - een vergoeding voor kosten van noodzakelijke rolstoelaanpassingen en -accessoires,
  - een vergoeding voor onderhouds-, reparatie- en keuringskosten,
  - een tegemoetkoming in de kosten van een sportrolstoel (inclusief onderhoud) of weerbeschermende rolstoelkleding.

- Voorzieningen in verband met wonen, zoals een tegemoetkoming in de kosten van:
  - de verhuizing, als die is uitgevoerd door een erkende verhuizer,
  - de herinrichting van de nieuwe woning,
  - de eigen bijdrage van een woningaanpassing die u mogelijk moet betalen als de aanpassing bijvoorbeeld via de gemeente is gerealiseerd.

- Voorzieningen die verband houden met de kosten van op zich 'normale' huishoudelijke uitgaven, zoals een tegemoetkoming in:
  - de kosten van een mobiele telefoon die u gebruikt als alarmeringstoestel,
  - de extra slijtage van kleren, schoenen en beddengoed en de extra kosten van verwarming, die te maken hebben met de dienstverbandaandoening,
  - de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp die u betaalt, dan wel de kosten van huishoudelijke hulp die u inhuurt als de thuiszorg die niet kan bieden.

- Voorzieningen die verband houden met de extra kosten verbonden aan:
  - hobby en ontspanning; deze eenmalige tegemoetkoming is inkomensafhankelijk,
  - conditietraining, op verzoek van de behandelend arts,
  - verplaatsingen per fiets, bijvoorbeeld de extra kosten van een driewielfiets.

6.4 Maatwerk

Soms is het nodig dat er een bijzondere voorziening wordt getroffen. Samen met u zoekt de arts of de arbeidsdeskundige van het ABP dan een voor u adequate oplossing.

6.5 Levering revalidatiehulpmiddelen

Wanneer het recht op voorziening voor u is vastgesteld en als blijkt dat u een revalidatiehulpmiddel nodig heeft, dan mag dat hulpmiddel alleen geleverd worden door een gespecialiseerd bedrijf dat door het ABP is aangewezen. Dit bedrijf verzorgt ook het onderhoud en de noodzakelijke reparatie. Voor de aanschaf van een voorziening is altijd vóóraf toestemming van het ABP nodig.

6.6 Werkvoorzieningen

De Voorzieningenregeling kent ook werkvoorzieningen die uitsluitend betrekking hebben op extra kosten die verband houden met vervoer van en naar het werk of die hulp bieden bij re-integratie in het arbeidsproces. Gaat u vanwege uw invaliditeit niet met het openbaar vervoer naar uw werk? En maakt u om medische redenen gebruik van ander vervoer? Dan zijn er mogelijkheden voor een tegemoetkoming in de reiskosten. Krijgt u een reiskostenvergoeding van uw werk-

gever? Dan wordt die in mindering gebracht op de tegemoetkoming.
Voor de vergoeding van het woon-werkverkeer geldt geen inkomensgrens, maar wel een maximale vergoeding.

6.7 Woonvoorzieningen

Voor een aanpassing aan uw woning kon u tot 1 januari 2007 terecht bij uw gemeente.
Vanaf die datum moet u zich voor de noodzakelijke woonvoorzieningen (aanpassingen aan uw huis die in verband staan met uw dienstverbandaandoening) ook bij het ABP melden.

6.8 Aanvragen

U kunt een voorziening gemakkelijk aanvragen. Stuur een brief naar ABP, Serviceteam Voorzieningen, waarin u aangeeft waarom u een voorziening nodig heeft. Geef ook aan welke voorziening u denkt nodig te hebben. Het ABP gaat dan voor u aan de slag. Houdt u er wel rekening mee dat in de meeste gevallen een medisch of arbeidskundig onderzoek nodig is.
Let erop dat u vóór aanschaf of start van de voorziening eerst bij het ABP een aanvraag indient, anders moet het ABP uw verzoek helaas afwijzen.

ABP Pensioenen, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
Serviceteam Voorzieningen
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
tel: 045-5798193

Vergoeding (aanvullende) ziektekosten

7

Heeft u in militaire dienst een verwonding, ziekte of gebrek opgelopen (we noemen dit een dienstverbandaandoening) dan heeft u voor die aandoening(en) onder voorwaarden recht op (aanvullende) geneeskundige verzorging.

Is deze dienstverbandaandoening opgelopen op of na 1 januari 1998, dan bestaat alleen aanspraak als dit is gebeurd tijdens buitengewone of daarmee vergelijkbare omstandigheden. Hierbij kunt u denken aan deelname aan vredesmissies of militaire oefeningen ter voorbereiding op een uitzending.

7.1 Geneeskundige verzorging

Als gewezen militair kunt u voor uw dienstverbandaandoening geneeskundige verzorging krijgen op grond van de Regeling ziektekostenverzekering militairen. Op basis van deze regeling kunt u een financiële vergoeding of tegemoetkoming krijgen voor de meest voorkomende kosten.
U kunt hierbij denken aan:

- ziekenhuisopname,
- medicijnen, verbandmiddelen en dergelijke,
- hulpmiddelen, bijvoorbeeld hoortoestellen of prothesen,
- fysiotherapie,
- tandheelkundige verstrekkingen.

U heeft nog steeds een ziektekostenverzekering nodig voor ziektekosten die niét met uw dienstverbandaandoening samenhangen. Deze kosten declareert u bij uw eigen zorgverzekeraar.

7.2 Aanvullende geneeskundige verzorging

Het huidige pakket kent onder meer de volgende mogelijkheden:

- steunzolen,
- bedden,
- brilmonturen,
- pedicure.

Het pakket aan geneeskundige verzorging, voortvloeiend uit de Regeling ziektekostenverzekering militairen, wordt regelmatig ingehaald door nieuwe medische ontwikkelingen en

inzichten. Valt de door u aangevraagde verstrekking niet in het huidige pakket, dan bekijkt het ABP per geval of de verstrekking die u vraagt toch kan worden vergoed, dan wel of een tegemoetkoming kan worden verstrekt in het kader van de Voorzieningenregeling. Uitgangspunt is steeds dat de verstrekking nodig moet zijn voor de dienstverbandaandoening.

7.3 Aanvragen

De aanvraag voor (aanvullende) geneeskundige verzorging stuurt u naar ABP, Serviceteam Voorzieningen. Hierbij is het volgende van belang:

- bent u als beroepsmilitair ontslagen vóór 1 januari 1995 of bent u een gewezen dienstplichtige of reservist, stuur dan de aanvraag of rekening rechtstreeks naar het ABP,
- bent u als beroepsmilitair ontslagen op of ná 1 januari 1995, stuur dan de aanvraag of rekening allereerst naar uw eigen zorgverzekeraar. Wordt uw aanvraag daar afgewezen of wordt de rekening niet of maar voor een deel vergoed? In dat geval stuurt u de aanvraag of rekening naar het ABP, samen met de afwijzing of afrekening van de ziektekostenverzekering.

Let erop dat u vóór aanschaf van de verstrekking eerst bij het ABP een aanvraag indient. Anders moet het ABP uw verzoek helaas afwijzen.

ABP Pensioenen, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
Serviceteam Voorzieningen
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
tel: 045-5795858

Reiskosten

8

Dit hoofdstuk is voor u van belang als u reiskosten moet maken voor uw behandeling of begeleiding.

8.1 Vergoeding reiskosten, verblijfkosten en inkomstenderving

Wanneer u als dienstplichtige of beroepsmilitair in dienst bent geweest, wanneer u gediend heeft tijdens een oorlogssituatie, dan wel wanneer u bent ingezet bij vredes- of humanitaire operaties, dan kan het zijn dat u – na ontslag uit de militaire dienst – behoefte heeft aan behandeling of begeleiding.
Het ministerie van Defensie biedt u deze behandeling of begeleiding graag aan. Meestal ontvangt u deze via een zorgverlenende instelling. Dit kan in- of extern Defensie zijn. Als voorbeeld van een zorgverlenende instelling kan genoemd worden: het Centraal Militair Hospitaal, het dienstencentrum Bedrijfsmaatschappelijk Werk (zie 10.1.1), het Militair Revalidatie Centrum Aardenburg (zie 10.1.4) of

individuele begeleidingsdiensten van de defensieonderdelen (zie 10.1.2). Daarnaast kunt u ook een beroep doen op instanties die geen defensie-instelling zijn, zoals het Veteraneninstituut, het Sinai Centrum, de Stichting '40-'45 en de GGZ-instellingen.
De reis naar en de behandeling in een dergelijke instelling brengen kosten met zich mee. Die kosten vergoedt Defensie als er sprake is van een medische indicatie. Het gaat om een vergoeding van reiskosten, verblijfkosten en inkomstenderving.

8.2 Vergoeding aan partners

De geldende regelingen voorzien erin dat ook uw begeleider en/of uw partner genoemde kosten vergoed krijgen, als niet alleen gereisd kan worden.

8.3 Vergoeding reiskosten bij bezoek aan arts of pensioenkeuring

Defensie vergoedt daarnaast voor u en uw begeleider kosten die u moet maken voor een bezoek aan een arts of een oproep voor een (pensioen)keuring.

8.4 Aanvraag

De aanvraag voor een vergoeding stuurt u naar ABP, Serviceteam Voorzieningen.

ABP Pensioenen, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
Serviceteam Voorzieningen
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
tel: 045-5798193

Nabestaandenpensioenen

9

De reguliere rechten van de nabestaanden van de beroepsmilitair liggen vast in het Pensioenreglement ABP. De bijzondere aanspraken voor de nabestaanden van militairen (dienstplichtigen en beroepsmilitairen) liggen vast in het Besluit bijzondere militaire pensioenen.

9.1 Wie heeft recht op een militair nabestaandenpensioen?

Een nabestaandenpensioen is er voor uw partner als u tot uw overlijden pensioen bij het ABP opbouwde of pensioen kreeg. Voorwaarde is verder dat u getrouwd bent, uw partnerschap bij de gemeente geregistreerd heeft of uw partner bij het ABP heeft aangemeld voordat u 65 jaar wordt. Alleen dan kan uw partner in aanmerking komen voor een nabestaandenpensioen.
Een nabestaandenpensioen is er niet alleen voor uw partner. Het is er ook voor uw kinderen onder de 21 jaar.

9.2 Ex-partner

Heeft u eerder een officiële relatie gehad, dan kan ook uw ex-partner recht hebben op een deel van het nabestaandenpensioen. Partners uit vorige officiële relaties kunnen onder voorwaarden wél recht hebben op een nabestaandenpensioen gebaseerd op het Pensioenreglement ABP, maar niet op het nabestaandenpensioen op basis van het Besluit bijzondere militaire pensioenen.

9.3 Mogelijke overlijdensoorzaken

Overlijden ten gevolge van de uitoefening van de militaire dienst

Bij overlijden ten gevolge van de uitoefening van de dienst, bijvoorbeeld bij een dienstongeval of bij een dienstverbandaandoening, is het nabestaandenpensioen gebaseerd op het Besluit bijzondere militaire pensioenen. Dit betreft zowel dienstplichtigen als beroepsmilitairen. Naast het militair nabestaandenpensioen ontvangt een nabestaande van de Sociale Verzekeringsbank een uitkering op grond van de

Algemene Nabestaandenwet (ANW; tot 65 jaar als degene geboren is vóór 1950) of de AOW (na 65 jaar). Het pensioen inclusief ANW of AOW bedraagt ongeveer 70 procent van het salaris van de overleden militair. De partner krijgt dit pensioen levenslang.

Overlijden door een bedrijfsongeval

Overlijdt een beroepsmilitair in actieve dienst ten gevolge van een bedrijfsongeval (zie 4.2.4), dan is het nabestaandenpensioen ook gebaseerd op het Besluit bijzondere militaire pensioenen. Het militair nabestaandenpensioen bedraagt (inclusief de ANW of AOW) ongeveer 70 procent van 90 procent van het salaris van de overleden militair. De partner ontvangt dit pensioen totdat de overleden militair 65 jaar zou zijn geworden. Daarna ontvangt de partner een nabestaandenpensioen op basis van het ABP Pensioenreglement, dus op basis van het salaris en de opgebouwde pensioenjaren, met doortelling van diensttijd tot 65 jaar.

Overlijden niet veroorzaakt door een dienst- of bedrijfsongeval

Als een beroepsmilitair in actieve dienst overlijdt, maar niet ten gevolge van een dienst- of bedrijfsongeval, dan krijgen de nabestaanden een pensioen op basis van het Pensioenreglement ABP. Het nabestaandenpensioen bestaat uit verschillende onderdelen, namelijk de wettelijke basisvoorziening: ANW of AOW. Daarop komt het ABP nabestaandenpensioen. Hierop kan een toeslag komen. We kunnen stellen dat dit nabestaandenpensioen bijna altijd lager is dan een nabestaandenpensioen op grond van het specifiek voor militairen geldende Besluit bijzondere militaire pensioenen. Grofweg bedraagt het pensioen op basis van het ABP

Pensioenreglement (inclusief ANW of AOW) ongeveer 50 procent van het salaris.

9.4 U ontvangt een invaliditeitspensioen en u overlijdt

Er kunnen zich twee situaties voordoen:

- als er een verband bestaat tussen uw overlijden en de verwonding, ziekten en gebreken die hebben geleid tot uw invaliditeitspensioen, dan wordt het nabestaandenpensioen afgeleid naar een mate van invaliditeit van 100 procent,
- als er geen verband bestaat tussen uw overlijden en de verwonding, ziekten en gebreken die hebben geleid tot het invaliditeitspensioen, dan wordt het nabestaandenpensioen afgeleid naar een mate van invaliditeit met dienstverband op moment van overlijden.

9.5 Tegemoetkoming premie ziektekosten

Wanneer u een bijzonder militair nabestaandenpensioen ontvangt en u bent nog geen 65 jaar, dan ontvangt u een maandelijkse vergoeding voor de ingehouden premie. Het ABP geeft u een tegemoetkoming voor de per 1 januari 2006 op uw pensioen ingehouden inkomensafhankelijke bijdrage van 4,4 procent.

9.6 Huwelijk en 65 jaar

Het elders geldende criterium dat u vóór uw 65e gehuwd moet zijn, wil er recht bestaan op een militair nabestaandenpensioen, geldt niet als u een militair invaliditeitspensioen ontvangt. Dit criterium geldt ook niet als u overlijdt ten

gevolge van oorzaken die in verband staan met de uitoefening van de militaire dienst.

9.7 Hertrouwen

Hertrouwt de nabestaande of laat deze een partnerschap registreren, dan wordt het nabestaandenpensioen opnieuw berekend.

9.8 Uitkering bij overlijden

Heeft u op het moment van overlijden een pensioen, dan ontvangt uw partner naast het nabestaandenpensioen van ABP ook eenmalig een extra uitkering van twee keer het bruto pensioen per maand. Het bruto bedrag wordt netto uitgekeerd.

9.9 Aanvraag bij overlijden

Woont u in Nederland, dan informeert de gemeente het ABP automatisch als u overlijdt. Woont u in het buitenland, dan moeten uw nabestaanden zelf contact opnemen. Wij adviseren om in beide gevallen een rouwkaart of kopie van de overlijdensakte op te sturen naar het ABP.

ABP Pensioenen, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
Serviceteam Bijzondere Militaire Nabestaandenpensioenen
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
tel: 045-5798177

Diensten en hulpverlening

10

Ook al kunt u misschien veel op eigen kracht voor elkaar krijgen, er zijn in ieders leven momenten dat professionele ondersteuning door artsen, maatschappelijk werkers, psychologen of geestelijke verzorgers zinvol is. Defensie heeft de mogelijkheden verruimd voor dienstslachtoffers om ook na dienstverlating gebruik te maken van de militaire diensten. Daarnaast zijn er verschillende gespecialiseerde civiele instellingen. Over het algemeen is het maatschappelijk werk het eerste adres waar u terechtkunt. De maatschappelijk werker kan met u nagaan welke andere instellingen voor u van nut kunnen zijn.

10.1 Ministerie van Defensie

Defensie biedt, naast het Centraal Militair Hospitaal in Utrecht, verschillende diensten op gebied van revalidatie, sociale ondersteuning en geestelijke gezondheidszorg die voor dienstslachtoffers beschikbaar zijn.

10.1.1 Dienstencentrum Bedrijfsmaatschappelijk Werk

Het dienstencentrum Bedrijfsmaatschappelijk Werk (DC BMW), voorheen de Maatschappelijke Dienst Defensie (MDD), levert bedrijfsmaatschappelijk werk voor alle personeelsleden van Defensie - zowel militairen als burgers - en hun gezinsleden. Ook signaleert het DC BMW knelpunten en adviseert commandanten, waardoor mogelijke problemen voorkomen kunnen worden. Daarnaast zijn er ook bijzondere taken, zoals de zorg rondom uitzendingen, veteranenzorg samen met het Veteraneninstituut en de gezinsverzorging. Dienstslachtoffers kunnen ook na hun dienstverlating een beroep doen op het DC BMW. Het DC BMW bestaat uit een staf en zeven regiokantoren, waaronder twee in het buitenland.

Staf DC BMW
Binckhorstlaan 135, 2516 BA Den Haag
Postbus 20703, MPC 58L, 2500 ES Den Haag
tel: 070-3397644, fax: 070-3396608

Regiokantoor Noord
JWF Kazerne gebouw 110, Balkenweg 3, 9405 CC Assen
Postbus 113, 9400 AC Assen
tel: 0592-323600, fax: 0592-323601

Regiokantoor Oost
Otterloseweg 45, 6732 BR Harskamp
Postbus 9, 6732 ZG Harskamp
tel: 0318-454415, fax: 0318-454550

Regiokantoor Zuid
Flight Forum 1550, 5657 EZ Eindhoven
Postbus 90102, 5600 RA Eindhoven
Tel: 040-2454255, fax: 040-2447990

Regiokantoor Noord West
Wezenstraat 8, 1781 GL Den Helder
Postbus 10000, 1780 CA Den Helder
tel: 0223-627027, fax: 0223-618444

Regiokantoor West
Lgen Knoopkazerne, Mineurslaan 500, 3521 AG Utrecht
Postbus 90004, 3509 AA Utrecht
tel: 030-2366423, fax: 030-2937224

Regiokantoor Caraïbisch gebied
Marinebasis Parera Gebouw 'Karel Doorman' Curaçao,
Nederlandse Antillen
MB Parera, NAPO 401, 3509 VP Utrecht
tel: 0059994637451, fax: 0059994637496

Dependance Aruba
Marinierskazerne Savaneta, ziekenboeg
MK Savaneta, NAPO 400, 3509 VP Utrecht
tel: 002795225130, fax: 002795225131

Defensie Hulpverleningslijn
0900-4155555 (alleen in acute noodsituaties 24 uur per dag)

10.1.2 Militaire Geestelijke Gezondheidszorg

Gezien de specifieke taken van Defensie heeft de krijgsmacht een eigen militair gezondheidszorgsysteem. Een onderdeel daarvan is de Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ). Op dit moment wordt de MGGZ verleend door verschillende GGZ-afdelingen van de defensieonderdelen. Dit zijn de Afdeling Individuele Hulpverlening van de Koninklijke Landmacht en Koninklijke Marechaussee, de Afdeling Geestelijke Gezondheidszorg van de Koninklijke Luchtmacht en de Afdeling Geestelijke Gezondheidszorg bij de Sociaal Medische Dienst van de Koninklijke Marine. De doelgroepen die van de MGGZ gebruik kunnen maken zijn militairen in actieve dienst en veteranen bij wie de problematiek is gerelateerd aan hun uitzending of militaire missie. Een aantal van deze afdelingen staat ook open voor militaire dienstslachtoffers met psychische problematiek, gerelateerd aan de dienstverbandaandoening.
De militaire GGZ wordt samengevoegd tot één organisatie. Deze dienst staat open voor veteranen met psychische problemen ten gevolge van uitzendingen en voor dienstslachtoffers met psychische problematiek gerelateerd aan de militaire dienstuitoefening. Naar verwachting functioneert deze nieuwe organisatie begin 2007.
De (militaire) GGZ is doorgaans alleen te bereiken na verwijzing door de huisarts of het maatschappelijk werk. Voor mensen die de dienst verlaten hebben is er door samenwerking tussen civiele en militaire instellingen een landelijk werkend netwerk van gespecialiseerde zorg ontstaan. Voor

meer informatie kunt u contact opnemen met het Centraal Aanmeldingspunt (CAP; zie 10.2.4).

10.1.3 Geestelijke Verzorging

De Diensten Geestelijke Verzorging (DGV) ondersteunen de militairen en burgers van de krijgsmacht en hun directe relaties, waar ook ter wereld. Zij zijn voortdurend beschikbaar om hoogwaardige personeelszorg en begeleiding te leveren bij levensbeschouwelijke/ethische vragen en (geestelijke) nood. Dit doen zij vanuit verschillende godsdienstige en levensbeschouwelijke achtergronden.
Ook voor ex-militairen is er een netwerk van geestelijke verzorgers van verschillende gezindten. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Centraal Aanmeldingspunt (CAP; zie 10.2.4) of de GV'er bij het Veteraneninstituut (zie 10.2).

10.1.4 Militair Revalidatie Centrum Aardenburg

Het Militair Revalidatie Centrum (MRC) Aardenburg is een door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport erkend revalidatiecentrum en een onderdeel van het Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf. Het MRC is het oudste revalidatiecentrum in Nederland.
Militairen hebben onvoorwaardelijk toegang tot de zorg die wordt geboden en daarom richt de behandeling zich in hoofdzaak op militaire revalidanten. Daarnaast behandelt het MRC ook burgerrevalidanten om de revalidatiezorg in volle omvang te kunnen uitoefenen en voldoende kennis, ervaring en vaardigheden te kunnen behouden.
Indien nodig voorziet het MRC in hoogwaardige kunst- en hulpmiddelen (bijvoorbeeld prothesen, orthesen, korsetten,

enzovoort) die volledig zijn afgestemd op de individuele behoefte van de revalidant. Het MRC werkt nauw samen met onder andere het Centraal Militair Hospitaal in Utrecht, militaire verwijzers uit de eerste lijn en burgerverwijzers.

Militair Revalidatie Centrum Aardenburg
Korte Molenweg 3, 3941 PW Doorn
Postbus 185, 3940 AD Doorn
tel: 0343-474445, fax: 0343-474498 (directie)
fax: 0343-474486 (medisch secretariaat)
e-mail: mrc@mindef.nl

10.2 Veteraneninstituut

Het Veteraneninstituut is op 10 mei 2000 opgericht. Het instituut is een samenwerkingsverband tussen de Nederlandse overheid, in de vorm van het ministerie van Defensie, en de particuliere stichting de Basis (zie 10.3). De activiteiten van het Veteraneninstituut richten zich op (na)zorg, erkenning en onderzoek met betrekking tot Nederlandse veteranen en hun gezinsleden.

Veteraneninstituut
Willem van Lanschotplein 2, 3941 XP Doorn
Postbus 125, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474147, fax: 0343-474114
e-mail: info@veteraneninstituut.nl
webside: www.veteraneninstituut.nl

10.2.1 Nazorg

Een deel van de veteranen met klachten zoekt geen of pas heel laat hulp. Een van de redenen is dat zij niet altijd weten waar ze precies met welke problemen of vragen terechtkunnen. Om die onduidelijkheid te verkleinen en de drempel naar hulp te verlagen heeft het Veteraneninstituut een Centraal Aanmeldingspunt ingericht (zie 10.2.4).

10.2.2 Erkenning

Het Veteraneninstituut houdt zich onder meer bezig met het verstrekken van de Veteranenpas. Hiermee krijgen veteranen een kosteloos abonnement op het maandblad *Checkpoint* en ontvangen zij onder meer het Draaginsigne Veteranen, het informatieve *Handboek Veteraan* en gratis NS-vervoersbewijzen voor het bijwonen van een reünie of herdenking.

10.2.3 Onderzoek

Het Veteraneninstituut beschikt over een Kennis- en onderzoekscentrum (KOC). Het KOC verzamelt, bewerkt en verspreidt (wetenschappelijke) kennis en informatie over veteranen en stimuleert en verricht onderzoek dat betrekking heeft op de zorg voor en maatschappelijke erkenning van veteranen.

10.2.4 Centraal Aanmeldingspunt (CAP)

Voor hulpvragen in verband met gevolgen van de militaire inzet is binnen het Veteraneninstituut een Centraal Aanmeldingspunt (CAP) ingericht met een eigen telefoonnummer en e-mailadres. Deze vragen van veteranen of familieleden worden rechtstreeks in behandeling genomen door de maatschappelijk werkers van het Centraal Aanmeldingspunt. Hulpvragers kunnen vervolgens in contact worden gebracht met een van de maatschappelijk werkers van het landelijk netwerk waarover het Veteraneninstituut beschikt.

Centraal Aanmeldingspunt (CAP)
Willem van Lanschotplein 2, 3941 XP Doorn
Postbus 125, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474148
e-mail: zorg@veteraneninstituut.nl
website: www.veteraneninstituut.nl

10.3 Serviceorganisatie de Basis

De Basis is een onafhankelijke organisatie die ondersteunende diensten verleent aan ex-militairen en overige doelgroepen en hun thuisfront na ingrijpende ervaringen. De Basis levert een bijdrage aan de erkenning, preventie en

dienstverlening voor haar doelgroepen en hun sociale omgeving. De Basis is voortgekomen uit een samenvoeging van de professionele diensten van de voormalige BNMO-instellingen (BNMO staat voor Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers).
Wanneer kunt u bij de Basis terecht? U bent bijvoorbeeld als beroepsmilitair uitgezonden naar Irak en heeft daar enkele ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt, die uw leven nog

de Basis

steeds beheersen. Of u heeft tijdens een militaire oefening een ongeluk gekregen, waar u in uw dagelijks leven nog steeds de gevolgen van ondervindt.
Het doel van de Basis is om uw kracht en zelfredzaamheid te versterken en te stimuleren. Belangrijk daarbij is het bieden van een (nieuw) perspectief op de toekomst. De Basis kan u op weg helpen met een nieuwe start. De Basis verleent ook diensten aan Defensie. Een voorbeeld hiervan is de uitgifte van dit handboek en de organisatie van de Dag voor dienstslachtoffers in 2006.
De professionals van de Basis hebben als voormalig werknemers van de BNMO vele jaren ervaring in het werken met ex-militairen en hun partners, vooral met in en door de dienst beschadigde militairen. Nieuw is dat de Basis ook diensten verleent aan mensen met ingrijpende ervaringen die geen militaire achtergrond hebben. De locatie is ongewijzigd: aan het Willem van Lanschotplein in Doorn, tegenover de Marinierskazerne. De Basis huist in hetzelfde gebouw als het Veteraneninstituut.

de Basis
Willem van Lanschotplein 2, 3941 XP Doorn
Postbus 100, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474200, fax: 0343-474114
e-mail: info@de-basis.eu; website: www.de-basis.eu

Dienstslachtoffers kunnen via Defensie, het Veteraneninstituut en de BNMO-vereniging bij de Basis terecht, maar u kunt zich ook rechtstreeks melden voor advies en diensten.

10.3.1 Dienstverlening op maat

Elk individu is anders en heeft dus ook andere behoeftes. De Basis biedt dienstverlening op maat. U kunt daarbij denken aan maatschappelijke dienstverlening, (sociaal-)juridische dienstverlening, begeleid lotgenotencontact, diverse groepsbijeenkomsten, programma's speciaal voor uw partner of gezin, (tijdelijk) verblijf in Doorn en het ondersteunen van verenigingen.

Maatschappelijke dienstverlening

Dienstslachtoffers kunnen een beroep doen op een van de maatschappelijk werkers. Hiervoor meldt u zich aan bij het Centrale Aanmeldingspunt (CAP) van het Veteraneninstituut (zie 10.2.4; tel: 0343-474148, e-mail: zorg@veteraneninstituut.nl). De CAP-medewerkers kunnen uw vragen direct beantwoorden of verwijzen u door naar een van de maatschappelijk werkers bij u in de regio of naar een andere deskundige. De maatschappelijk werkers kunnen u helpen bij allerlei kwesties op materieel, sociaal en psychisch gebied. De maatschappelijk werker kan ook bij u thuis of in de buurt afspreken. De privacy is

gewaarborgd, want alle maatschappelijk werkers zijn gebonden aan de beroepscode van de Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers. Derden, met inbegrip van het ministerie van Defensie, krijgen zonder uw toestemming geen inzage in persoonlijke gegevens.

Sociaal-juridische dienstverlening

Dienstslachtoffers hebben vaak behoefte aan voorzieningen in verband met hun diensthandicap. Zij hebben recht op een militair invaliditeitspensioen en hebben misschien daarnaast ook een WAO of WIA. Soms ziet u met al die wetten, regels en procedures door de bomen het bos niet meer. Bij de Basis kunt u terecht met vragen op het gebied van de militaire sociale wet- en regelgeving. Een sociaal raadsvrouwe/raadsman is elke werkdag bereikbaar. Zo nodig kan deze u ook in contact brengen met een jurist.

Dienstverlening voor het thuisfront

Partners, kinderen of ouders van dienstslachtoffers krijgen ook te maken met de gevolgen van de ervaringen tijdens de militaire dienst. Communicatie, met elkaar erover blijven praten, is erg belangrijk, maar op moeilijke momenten is dat niet altijd mogelijk. Niet alleen de ex-militair, maar ook de partner of gezinsleden kunnen hierdoor in de problemen komen. U én uw partner of gezinsleden kunnen behoefte hebben aan emotionele en professionele steun. Emotionele steun vindt men vaak bij gezinsleden, vrienden, oude dienstmaten of familieleden. Professionele steun kan men vinden bij de Basis. De Basis organiseert bijvoorbeeld partnergroepen of oudergroepen en bijeenkomsten voor dienstslachtoffers en hun gezinsleden. Dit kan ook op aanvraag.

Bijeenkomsten voor groepen in Doorn

De Basis biedt aantrekkelijke activiteiten en bijeenkomsten voor groepen dienstslachtoffers en partners. Afhankelijk van de wensen en vragen van de deelnemers wordt zo'n één- of meerdaagse bijeenkomst verder inhoudelijk ingevuld. Informatie, voorlichting en gesprekken worden daarbij afgewisseld met ontspanning en creatieve of sportieve activiteiten. De locatie van de Basis in Doorn beschikt over goede hotelfaciliteiten. Wie belangstelling heeft voor een op maat gemaakte bijeenkomst of voor een programma, kan contact opnemen met de Basis (tel: 0343-474200).
BNMO-leden kunnen één keer per jaar deelnemen aan een meerdaags programma. Voor niet-leden zal steeds de financiering geregeld moeten worden. Deelnemers betalen een kleine eigen financiële bijdrage van € 7,50 per nacht.

Ambulante ondersteuningsgroepen

Voor dienstslachtoffers en/of partners zijn er verschillende ondersteuningsgroepen, in Doorn of - als het even kan - in de eigen regio. Dat kan in de vorm van een aantal lange weekends per jaar of in de vorm van tweewekelijkse groepsbijeenkomsten. De gespreksthema's komen uit de groep zelf en de bijeenkomsten staan in het teken van ervaringen delen, informatie en steun vinden en leren van elkaar. Centraal staat wat de opgedane ervaring voor het dienstslachtoffer, voor zijn/haar relatie of gezin heeft betekend en hoe hij/zij daar op een goede manier mee om kan gaan. Dit aanbod van ondersteuningsgroepen is nog volop in ontwikkeling en zal op basis van de ervaringen van de deelnemers steeds verder bijgesteld worden. Actuele informatie hierover is te verkrijgen via het Centraal Aanmeldingspunt

(zie 10.2.4), de maatschappelijk werkers van het CAP kunnen ook eventuele vragen beantwoorden.

10.3.2 Overige diensten

Woonoord

De Basis beschikt ook over een woonoord in Doorn. Een verblijf kan vergoed worden door de AWBZ. Daarvoor heeft u wel een medische indicatie nodig van het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ). Daarnaast moet u ook lid zijn van de BNMO. Er zijn ook aangepaste woningen voor ex-militairen (en hun partner) met een handicap. Het CIZ beoordeelt de aanvragen voor zorg of voorzieningen, bijvoorbeeld een rolstoel of aangepaste woning, voor mensen met een beperking (zoals gehandicapten of ouderen). Voor adresgegevens van een CIZ bij u in de regio kunt u terecht bij uw huisarts.

Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ)
tel: 0900-8008, website: www.ciz.nl

Verenigingen

Verenigingen van oud-militairen (veteranen, dienst- of oorlogsslachtoffers) kunnen een beroep doen op de Basis voor facilitaire en secretariële ondersteuning. Misschien wilt u zelf een vereniging oprichten van uw eigen (voormalige) eenheid. Ook daar kan de Basis u bij adviseren en ondersteunen. Voor kaderleden van deze verenigingen kan de Basis trainingen bieden op organisatorisch en sociaal gebied.

10.4 Stichting Pensioenfonds ABP

De Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie (BU BRD) van de Stichting Pensioenfonds ABP in Heerlen voert namens het ministerie van Defensie een aantal (bijzondere) regelingen uit voor wat betreft leeftijdsontslag, invaliditeit, overlijden, voorzieningen en verstrekkingen. De BU BRD zal vanaf januari 2007 gestalte geven aan het uitvoeringsloket voor materiële zorg voor dienstslachtoffers, zoals beschreven in hoofdstuk 3.10. De BU BRD valt onder de Directie Pensioenen van het grootste Nederlandse pensioenfonds. De voor oorlogs- en dienstslachtoffers specifieke regelingen zijn beschreven in de hoofdstukken 4 tot en met 9 van dit handboek.

Ook de afdeling Sociaal Medisch Onderzoek (SMO) in Utrecht, de afdeling die in het kader van de regelingen bij invaliditeit, voorzieningen e.d. alle sociaal-medische onderzoeken bij postactieve militairen verricht, is onderdeel van de BU BRD. De afdeling steunt daarbij op een aantal verzekeringsartsen, arbeidsdeskundigen en ook op een casemanager defensiezorg die in nauw overleg met de medewerkers en de artsen van de BU BRD in actie komt als de sociale omstandigheden van de cliënt daartoe aanleiding geven (zie 3.8).

De serviceteams van de Bussinessunit Bijzondere Regelingen Defensie van ABP kunnen u informeren over de op u van toepasssing zijnde regelingen. De adressen vindt u bij de betreffende hoofdstukken en achterin dit handboek.

10.5 Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers (BNMO)

De BNMO (Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers) is een particuliere vereniging die oorspronkelijk werd opgericht om de gewonde Nederlandse militairen uit de meidagen van 1940 en de achtergebleven weduwen met raad en daad te ondersteunen.
Al meer dan zestig jaar lang biedt de BNMO zorg en belangenbehartiging aan militaire oorlogs- en dienstslachtoffers. De vereniging is pionier op dit gebied en staat aan de basis van de zorg voor veteranen en dienstslachtoffers. Sinds de jaren negentig wordt deze zorg ook op structurele wijze geleverd door de overheid. De BNMO staat open voor iedere (oud-) militair en zijn/haar directe aanverwante die zorg nodig heeft en ook gewoon behoefte heeft aan lotgenotencontact met de oude dienstmaten. De BNMO brengt mensen bij elkaar en versterkt daarmee hun stem richting 'Den Haag'. Zo nodig kan de vereniging haar leden ook juridische ondersteuning bieden bij wettelijke aanspraken die zij kunnen hebben in verband met hun militaire verleden of diensthandicap. Dit gebeurt in samenwerking met partners als de Basis, militaire vakbonden en andere partijen. Momenteel heeft de BNMO ruim zesduizend leden, verdeeld over regionale afdelingen. Binnen deze afdelingen ontmoeten zij elkaar voor gezelligheid met diverse (recreatieve) activiteiten, maar ook voor het uitwisselen van ervaringen. De basis hiervoor ligt in de onder-

linge kameraadschap van de leden. Het ging en blijft gaan om zorg voor elkaar en deskundigheid voor zowel jong als oud, van dienstslachtoffer tot veteraan. Alle activiteiten zijn gericht op het bevorderen van welzijn en gezondheid. De BNMO geeft voor haar leden maandelijks het magazine *De Kareoler* uit.

BNMO
Willem van Lanschotplein 2, 3941 XP Doorn
Postbus 125, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474110, fax: 0343-474114
e-mail: info@bnmo.nl; website: www.bnmo.nl

10.6 Gezamenlijke Militaire Fondsen (GMF)

De Stichting GMF is een overkoepelende organisatie van verschillende militaire fondsen (zoals het Fonds 1815, het Karel Doormanfonds en het Van Weerden Poelmanfonds). Zij stelt zich onder meer ten doel:

- het bevorderen van de samenwerking tussen de verschillende fondsen en eventueel ook andere fondsen met een soortgelijke doelstelling,
- voor zover nodig en mogelijk, geldelijke steun te verlenen aan oud-militairen en/of gezinnen en nagelaten betrekkingen.

Hulpvragen aan de Stichting GMF verlopen via het Hoofd Maatschappelijk Werk van het Veteraneninstituut, Postbus 125, 3940 AC Doorn.

Stichting Gezamenlijke Militaire Fondsen
Postbus 733, 1000 AS Amsterdam
tel: 020-5522708

11 Belangenbehartiging en vrijetijdsverenigingen

11.1 Militaire vakbonden en belangenverenigingen

ACOM Algemene Christelijke Organisatie Militairen
Postbus 290, 3830 AG Leusden
tel: 033-4953020, fax: 033-4953005
website: www.acom-cnv.nl

AFMP/FNV Algemene Federatie Militair Personeel
Postbus 157, 3446 GP Woerden
tel: 0348-487050, fax: 0348-487051
e-mail: afmp@afmp.nl; website: www.afmp-fnv.nl

AVOM Algemene Vereniging Oud-personeel van de Koninklijke Marine
Aquamarijnstraat 62, 9743 RB Groningen
tel: 050-5775818, fax: 050-5770126
website: www.avom.nl

AVRM Algemene Vereniging van Reserve Militairen
p/a staf KMar NBLB
De Bloemendaal 10, 5221 EC 's-Hertogenbosch
tel: 073-6390568, fax: 073-6300550
e-mail: voorzitter@avrm.nl; website: www.avrm.nl

BBTV Vakbond voor BBT-ers
Postbus 93037, 2509 AA Den Haag
tel: 070-3155111, fax: 070-3839840
website: www.bbtv.nl

BNMO Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers
Willem van Lanschotplein 2, 3941 XP Doorn
Postbus 125, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474110, fax: 0343 474114
e-mail: info@bnmo.nl; website: www.bnmo.nl

BOSS Bond van Oud-Stoottroepers en Stoottroepers
Ganzerik 8; 8255 KD Swifterbant
tel/fax: 0321-320436
e-mail: abutter@zonnet.nl; website: www.stoottroepers.nl

COM Contact Oud Mariniers
Boulevard De Ruyter 132, 4381 KD Vlissingen
tel: 0118-416532
e-mail: coninck@contactoudmariniers.nl
website: www.contactoudmariniers.nl

Commandostichting
Postbus 5011, 4700 KA Roosendaal
tel. penningmeester: 013-5721036 (alleen voor vragen m.b.t. lidmaatschap, na 18.00 u.)
e-mail: info@korpscommandotroepen.nl
website: http://www.korpscommandotroepen.nl

Contactgroep Ex-Krijgsgevangenen
Busken Huëtlaan 35, 3842 CR Harderwijk
tel/fax: 0341-413426
e-mail: meer-schmidt43@zonnet.nl

Ex-Act KM Vereniging van Ex- en Actief dienende Vrouwelijke Militairen der Koninklijke Marine
Postbus 1055, 1780 EB Den Helder
tel: 0223-621468
e-mail: secretaris@ex-actkm.nl; website: www.marva.nl

FVNO Federatie van Nederlandse Officieren
Wassenaarseweg 2, 2596 CH Den Haag
tel: 070-3839504, fax: 070-3835911
e-mail: info@fvno.nl; website: www.fvno.nl

KVEO Koninklijke Vereniging van Eervol ontslagen Officieren van de Nederlandse Krijgsmacht
Segbroeklaan 104, 2565 DN Den Haag
tel: 070-3617901, fax: 070-3925701
e-mail: info@ kveo.nl; website: www.kveo.nl

KVMO Koninklijke Vereniging van Marine Officieren
Wassenaarseweg 2B, 2596 CH Den Haag
tel: 070-3839504, fax: 070-3835911
e-mail: info@kvmo.nl; website: www.kvmo.nl

KVNRO Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve Officieren
Wassenaarseweg 2A, 2596 CH Den Haag
tel: 070-3162940, fax: 070-3824778
e-mail: bureau@kvnro.nl; website: www.kvnro.nl

Marechausseevereniging
Postbus 157, 3440 AD Woerden
tel: 0348-487050, fax: 0348-487051
e-mail: secretaris@marechausseevereniging.nl
website: www.marechausseevereniging.nl

MILU Stichting Federatie van Organisaties van Veteranen en Oud-Gedienden van de Militaire Luchtvaart
Middachten 14, 7339 JG Ugchelen
tel: 055-5413422
e-mail: a.j.bekkers@veteranen.nl

Stichting Erfgoed VVDM
Postbus 85746, 2508 CK Den Haag

Stichting Koopvaardijpersoneel 1940-1945
's-Gravenbroekseweg 15c, 2811 GA Reeuwijk
tel: 0182-393573, fax: 0182-396581
e-mail: visser@vok.nl

Stichting Marechaussee Contact
Cl. v. Maasdijklaan 20A, 6816 TW Arnhem
tel: 026-4452724
e-mail: alg.secretaris@marechausseecontact.nl
website: www.marechausseecontact.nl

VBM/NOV De vakbond voor defensiepersoneel
Ametisthorst 20, 2592 HN Den Haag
tel: 070-3155111, fax: 070-3837000
e-mail secretariaat: eo@vbmnov.nl
website: www.vbmnov.nl

VOPET Vereniging van Oud-Pontonniers en Torpedisten
Zonnebloemstraat 27, 3202 KH Spijkenisse
tel: 0181-615328
e-mail: jdenhaan@kpn-officedsl.nl
website: http://members.lycos.nl/vopet/

VVMKL Vereniging van Vrouwelijke Militairen Koninklijke Landmacht
Waterlelie 19, 2631 DE Nootdorp
tel: 015-3107661
e-mail: w.lerutte@wanadoo.nl

11.2 Vrijetijdsverenigingen

11.2.1 Sportverenigingen

SVG Vereniging Sport voor Gehandicapten
Slotestraat 13, 5236 XG Empel
tel: 06-10641657
website: http://sportvoorgehandicapten.nl

Nederlandse Basketball Bond (o.a. rolstoel basketball)
Contactpersoon rolstoel basketball: Vivian Rauer
Wattbaan 31-49, 3439 MLNieuwegein
tel: 030-751350, fax: 030-7513522
e-mail: vrauer@nbb.basketball.nl; website: www.basketball.nl

FPG Federatie Paardrijden Gehandicapten
Wekeromseweg 8, 6816 VS Arnhem
tel: 026-4838220 of 06-46745415
e-mail: info@verenigingfpg.nl;
website: http://www.verenigingfpg.nl

Wheelchair Rugby Nederland
de officiële Nederlandse wheelchair rugby site
website: www.weelchairrugby.nl

Handboogschieten
Nederlandse Handboog Bond
Postbus 10101, 5240 GA Rosmalen
Tel: 073-5210101

RRCN Road Racers Club Nederland (handbikers)
e-mail: handbiken@xs4all.nl; website: www.handbiken.nl

Stichting Rolstoelhockey Nederland
p/a Stef Drost, Zuidsingel 43, 1241 EJ Kortenhoef
tel: 035-6560211
e-mail: stef.drost@12move.nl

Zitvolleybal Nederland
Technische Commissie, secr. Janny Wanders, Iemstukken 36,
9407 KM Assen
tel: 0592-371854 of 06-25392127
e-mail: janny.wanders@hetnet.nl
website: http://www.zitvolleybal.nl

Dit is slechts een selectie van enkele speciaal op gehandicapten gerichte sporten. Landelijk is het ook mogelijk om te informeren bij:

NebasNsg Nederlandse sportorganisatie voor mensen met een beperking
Regulierenring 2b, 3981LB Bunnik
Postbus 200, 3980 CE Bunnik
tel: 030-6597300, fax: 030-6597373
e-mail: info@nebasnsb.nl; website: http://www.nebas.nl

11.2.2 Overigen

SRN Stichting Rolstoeldansen Nederland
Secretariaat: Praam 63, 1186 TB Amstelveen
tel/fax: 020-6436410
e-mail: srn@rolstoeldansen.nl; website: www.rolstoeldansen.nl

Stichting Gehandicaptenreizen
Basaltdijk 30, 4706 DM Roosendaal
tel: 06-53894942
e-mail: Stichtinggehandicaptenreizen@home.nl

Defensiebladen en overige periodieken

12

Alle Hens *(maandblad van en voor de Koninklijke Marine)*
Gebouw Aalscholver, kamer 8
MPC 10a
Postbus 10.000, 1780 CA Den Helder
tel: 0223-651055, website: www.marine.nl

Van Boord *(kwartaalblad voor oud-medewerkers van de Koninklijke Marine)*
Gebouw Aalscholver, kamer 8
MPC 10A
Postbus 10.000, 1780 CA Den Helder
tel: 0223-651281/-651055, website: www.marine.nl

Landmacht *(personeelsblad van de Koninklijke Landmacht)*
Lgen Knoopkazerne
MPC 55A
Postbus 90004, 3509 AA Utrecht
tel: 030-2146043, website: www.landmacht.nl

Vliegende Hollander *(maandblad voor de Koninklijke Luchtmacht)*
Hoofdkwartier Koninklijke Luchtmacht
Postbus 8762, 4820 BB Breda
tel: 076-5447130, website: www.luchtmacht.nl

Nieuwsbrief KLuPActief *(4x/jaar, in principe bedoeld voor alle postactieven van de Koninklijke Luchtmacht)*
Hoofdkwartier Koninklijke Luchtmacht
Staf Bevelhebber/Kabinet/Postactieven
Postbus 8762, 4820 BB Breda
tel: 076-5447130, website: www.luchtmacht.nl

Markrant *(intern informatiebulletin van de Koninklijke Marechaussee)*
Postbus 90615, 2509 LP Den Haag
tel: 070-4414695, website: www.marechaussee.nl/

Marechaussee Contact *(6x/jaar, uitgave Staf Koninklijke Marechaussee en Stichting Marechaussee Contact)*
Postbus 90615, 2509 LP Den Haag
tel: 070-4414257, fax: 070-4414352
e-mail: redactie@marechausseecontact.nl
website: www.marechausseecontact.nl

Checkpoint *(maandblad voor veteranen)*
Postbus 1091, 6501 BB Nijmegen
tel: 024-3600974, fax: 024-3243653
e-mail: checkpoint@veteranen.nl; website: www.veteranen.nl

De Kareoler *(10x/jaar, BNMO-magazine***)**
Postbus 125, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474110, fax: 0343-474114
e-mail: kareoler@bnmo.nl; website: www.bnmo.nl

Militaire musea

13

Hierna volgt een lijst met (militaire) musea, die gratis toegankelijk zijn of die korting geven op vertoon van de Veteranenpas. Naar verwachting zal dit in de toekomst ook gelden voor de pas voor dienstslachtoffers. Bij sommige musea is legitimatie verplicht (kazerneterrein). De met een * aangegeven musea zijn toegankelijk voor een rolstoel.

13.1 Algemeen

Liberty Park (o.a. Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum en Marshall Museum)*

Museumpark 1, 5825 AM Overloon, tel. 0478-641820, website: www.oorlogsmuseum.nl Openingstijden: dagelijks, juli en aug 10.00-18.00 uur, sept t/m juni 10.00-17.00 uur (m.u.v. 24, 25, 31 dec en 1 jan). Entree met Veteranenpas: € 4,75 (i.p.v. € 9,50).

Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944-1945*

Wylerbaan 4, 6561 KR Groesbeek, tel: 024-3974404, website: www.bevrijdingsmuseum.nl Openingstijden: ma t/m za 10.00-17.00 uur; zo 12.00-17.00 uur (1 jan en 25 dec gesloten). Entree met Veteranenpas: € 4,- (i.p.v. € 8,-).

Airborne Museum 'Hartenstein'*

Utrechtseweg 232, 6862 AZ Oosterbeek, tel: 026-3337710, website: www.airbornemuseum.org Openingstijden: 1 apr-1 nov werkdagen 10.00-17.00 uur, 1 nov-1 apr werkdagen 11.00-17.00 uur, zo en feestdagen 12.00-17.00 uur (behalve 1 jan en 25 dec). Entree met Veteranenpas: € 3,80 (i.p.v. € 4,80).

Airborne Museum

Museum De bewogen jaren 1939-1950*
Floreffestraat 1, 5095 AV Hooge Mierde, tel: 013-5093133 (b.g.g. 013-5091776), website: www.museumdebewogenjaren.nl Openingstijden: dagelijks 13.00-17.00 uur. Entree met Veteranenpas: € 3,- (i.p.v. € 3,50 senioren, € 4,- volwassenen).

Museum Het Schilderhuis; Collectie Militaire Traditie en Museum Driebergen Vroeger en Nu
Van Rijckevorselstraat 2, 3972 ER Driebergen, tel: 0343-517588, website: www.schilderhuis.nl Openingstijden: apr t/m sept za, zo en feestdagen 12.00-17.00 uur, di t/m vr 14.00-17.00 uur, okt t/m mrt za, zo en feestdagen 12.00-17.00 uur, wo 14.00-17.00 uur (1e kerstdag, nieuwjaarsdag en 1e paasdag gesloten). Entree met Veteranenpas: gratis.

Museum Oorlog en vrede
Ginnekenweg 76, 4818 JH Breda, tel: 076-5214156, website: http://home.wanadoo.nl/wimmol Openingstijden: 1e zo v/d maand 13.00-16.00 uur en verder op afspraak. Entree: gratis.

Stichting Museum '40-'45 Regio Dordrecht
Nieuwe Haven 28, 3311 AP Dordrecht, tel: 078-6130172. Openingstijden: di, wo, vr en za 10.00-17.00 uur en zo 13.00-17.00 uur, jan gesloten m.u.v. de eerste week. Entree met Veteranenpas: gratis.

Oorlogsverzetsmuseum*
Veerlaan 82-92, 3072 ZZ Rotterdam (Katendrecht), tel: 010-4848931, website: www.ovmrotterdam.nl Openingstijden: di t/m vr 10.00-16.00 uur, zo 12.00-16.00 uur. Entree met Veteranenpas: gratis.

Kazemattenmuseum Kornwerderzand
Afsluitdijk 5, 8752 TP Kornwerderzand, tel: 0515-540550 (VVV), e-mail: info@kazemattenmuseum.nl,
website: www.kazemattenmuseum.nl Openingstijden: mei tot nov wo en za 10.00-17.00 uur, juli en aug ook zo 13.00-17.00 uur. Entree met Veteranenpas: gratis.

Museum Bevrijdende Vleugels
Sonseweg 39, 5681 BH Best, tel: 0499-329722, website: www.wingsofliberation.nl Openingstijden: dagelijks 10.00-17.00 uur (m.u.v. 25, 31 dec en 1 jan). Entree met Veteranenpas: € 4,50 (i.p.v. € 6,-).

Vliegend Museum Seppe*
Pastoor van Breugelstraat 93E, 4744 RC Bosschenhoofd, tel: 0165-321335, www.luchtvaartmuseum.nl Openingstijden: wo 13.00-17.00 uur, za en zo 13.00-17.00 uur, overige dagen op afspraak (groepen). Entree met Veteranenpas: gratis.

Zee- en Havenmuseum 'De Visserijschool'*
Havenkade 55, 1973 AK IJmuiden, tel: 0255-538007,
e-mail: info@zeehavenmuseum.nl,
website: www.zeehavenmuseum.nl Openingstijden: wo, za en zo 13.00-17.00 uur. Entree met Veteranenpas: gratis.

13.2 Koninklijke Landmacht

Museum Bronbeek*
Velperweg 147, 6824 MB Arnhem, tel: 026-3763555, website: www.bronbeek.nl Openingstijden: di t/m zo, 2e paasdag en 2e pinksterdag 10.00-17.00 uur (1 jan en 25 dec gesloten). Entree met Veteranenpas: gratis.

Museum Verbindingsdienst*
Elias Beeckmankazerne, gebouw 32, Nieuwe Kazernelaan 10, 6711 JC Ede, tel: 0318-681306,
website: www.museumverbindingsdienst.nl Openingstijden: wo en do 13.30-16.30 uur (m.u.v. feestdagen), groepen na telefonische afspraak. Entree: gratis.

Artilleriemuseum*
Artillerieschietkamp op de Woldberg, Eperweg 149, 8084 HE 't Harde, tel: 0525-657310,
website: www.artillerie.nl/nam_intro.html Openingstijden: di t/m do 13.30-17.00 uur, vr 13.30-16.00 uur en op afspraak. Entree met Veteranenpas: vrijwillige bijdrage.

Legermuseum*
Korte Geer 1, 2611 CA Delft, tel: 015-2150500, website: www.legermuseum.nl Openingstijden: di t/m vr 10.00-17.00 uur, za, zo en feestdagen 12.00-17.00 uur (m.u.v. 1e kerstdag en nieuwjaarsdag). Entree met Veteranenpas: gratis.

Legermuseum

Artilleriemuseum, dependance Luchtdoelartillerie*
Prins Mauritskazerne, Nieuwe Kazernelaan 2, 6711 JC Ede, tel: 0318-681907, website: www.luchtdoelartillerie.nl. Openingstijden: wo en do 13.30-16.30 uur (m.u.v. feestdagen). Entree: gratis.

Museumpark Harskamp
Infanterie Museum*, Museum Infanterie Schietkamp Harskamp, Museum Korps Nationale Reserve* en Spoorweg Museum, Otterloseweg 5, 6732 BR Harskamp, alg. tel: 0318-454492. Openingstijden: ma t/m vr 13.00-16.00 uur (feestdagen gesloten, groepen en rondleidingen op afspraak). Entree: gratis.

Museum Nederlandse Cavalerie*
Bernhardkazerne, Barchman Wuytierslaan 198, 3818 LN Amersfoort, tel: 033-4661996, website: www.cavaleriemuseum.nl Openingstijden: di t/m vr 10.00-16.00 uur (m.u.v. feestdagen en 31 dec), groepen ook in weekend of op afspraak. Entree met Veteranenpas: € 1,- (i.p.v. € 4,-).

Geniemuseum
Van Brederodekazerne, Lunettenlaan 102, 5263 NT Vught, tel: 073-6881867, website: www.landmacht.nl/cultuur_en_historie/musea/geniemuseum.nl Openingstijden: di en do 10.00-16.00 uur, groepen op afspraak. Entree: gratis.

Stoottroepen Museum*
Johan Willem Frisokazerne, Balkenweg 3, 9405 CC Assen, tel: 0592-358163, website: www.stoottroepers.nl Openingstijden: wo en do 13.00-16.00 uur, vr 13.00-17.00 uur. Entree: gratis.

Museum Grenadiers en Jagers
Oranjekazerne, geb. L, Deelenseweg 20, 6816 TS Schaarsbergen, tel: 026-3533369, website: www.ggj.nl/traditie Openingstijden: do 13.30-16.00 uur (m.u.v. feestdagen) en op afspraak. Entree: gratis.

Korpsverzameling Regiment Infanterie Van Heutsz
Oranjekazerne, geb. R, Deelenseweg 20, 6816 TS Schaarsbergen, tel: 026-3532766. Openingstijden: alleen op afspraak. Entree: gratis.

Historische Verzameling Aan- en Afvoertroepen*
Wolweg (naast v.m. PMT) te Garderen, tel: 0577-466304. Openingstijden: di en do 09.15-15.30 uur (25 dec t/m 1 jan gesloten), groepen op afspraak). Entree: gratis.

Historische Verzameling Militair Geneeskundige Dienst KL
Noodweg 37, 1213 PW Hilversum, tel: 035-5774201. Openingstijden: wo 09.00-16.00 uur, groepen op afspraak. Entree: gratis.

Museum Brigade en Garde Prinses Irene*
Genmaj De Ruyter van Steveninckkazerne, geb. 8 en 28, Eindhovensedijk 26, 5688 GN Oirschot, tel: 040-2665665, website: www.fuseliers.net Openingstijden: wo 10.00-16.30 uur en op afspraak. Entree: gratis.

Museum Regiment Limburgse Jagers
Van Hornekazerne, gebouw 19, Kazernelaan 101, 6006 SP Weert, tel: 0495-462940, website: www.limburgsejagers.nl Openingstijden: di en vr 09.30-12.30 uur of op afspraak. Entree: gratis.

13.3 Koninklijke Luchtmacht

Militaire Luchtvaart Museum*
Kampweg 2-4 (Kamp van Zeist), 3769 DL Soesterberg, tel: 0346-356000, website: www.militaireluchtvaartmuseum.nl Openingstijden: di t/m vr 10.00-16.30 uur, zo en feestdagen 12.00-16.30 uur (m.u.v. kerst, nieuwjaarsdag, 1e paasdag, koninginnedag, en 1e pinksterdag). Entree: gratis.

Museum Vliegbasis Deelen *
Hoenderloseweg 10, Gebouw 20, 6816 SW Arnhem/Deelen, tel: 026-3341625 (/06-20901649), website: www.museumvlbdeelen.nl Openingstijden: za en zo 11.00-17.00 uur (groepen op afspraak). Entree met Veteranenpas: gratis (voor pashouders, andere personen (max. 2) in het gezelschap krijgen vijftig procent korting).

13.4 Koninklijke Marine

Marinemuseum (incl. museumschepen)
Hoofdgracht 3, 1781 AA Den Helder, tel: 0223-657534, website: www.marinemuseum.nl Openingstijden: ma t/m vr 10.00-17.00 uur, za, zo en feestdagen 12.00-17.00 uur (m.u.v. 25, 26 dec, 1 jan en nov t/m apr op ma gesloten (m.u.v. officiële school-vakanties)). Entree met Veteranenpas: gratis.

Mariniersmuseum*
Wijnhaven 7-13, 3011 WH Rotterdam, tel: 010-4129600, website: www.mariniersmuseum.nl Openingstijden: di t/m vr 10.00-17.00 uur, za, zo en feestdagen 11.00-17.00 uur (m.u.v. nationale feestdagen, behalve 2e paasdag, 2e pinksterdag en 2e kerstdag). Entree met Veteranenpas: gratis.

Museumschip ex-Hr.Ms. Mercuur
Dr. Lelykade (2e binnenhaven), Scheveningen, tel: 070-3540315, website: www.mercuur.net Openingstijden: di t/m zo 10.00-17.00 uur. Entree met Veteranenpas: gratis.

13.5 Koninklijke Marechaussee

Museum der Koninklijke Marechaussee*
Weeshuiswal 9, 4116 BR Buren, tel: 0344-571256, website: www.marechausseemuseum.nl Openingstijden: 1 apr tot 1 nov ma t/m vr 12.30-16.30 uur, za, zo en feestdagen 13.30-17.00 uur, buiten het seizoen op werkdagen geopend voor groepsbezoek op afspraak. Entree met Veteranenpas: gratis.

*** = toegankelijk voor rolstoel**

Mariniersmuseum

Belangrijke adressen

14

ABP Pensioenen, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
Serviceteam Bijzondere Militaire pensioenen (tot 65 jaar)
Serviceteam Invaliditeitspensioenen (vanaf 65 jaar)
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
tel: 045-5798191

ABP Pensioenen, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
Serviceteam Voorzieningen
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
tel: 045-5798193

ABP Pensioenen, Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
Serviceteam Bijzondere Militaire Nabestaandenpensioenen
Postbus 4490, 6401 CZ Heerlen
tel: 045-5798177

de Basis
Willem van Lanschotplein 2, 3941 XP Doorn
Postbus 100, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474200, fax: 0343-474114
e-mail: info@de-basis.eu
website: www.de-basis.eu

BNMO
Willem van Lanschotplein 2, 3941 XP Doorn
Postbus 125, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474110, fax: 0343-474114
e-mail: info@bnmo.nl; website: www.bnmo.nl

Centraal Aanmeldingspunt (CAP)
Willem van Lanschotplein 2, 3941 XP Doorn
Postbus 125, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474148
e-mail:zorg@veteraneninstituut.nl
website: www.veteraneninstituut.nl

Centraal Militair Hospitaal
Heidelberglaan 100, 3584 CX Utrecht
Postbus 90.000, 3509 AA Utrecht
tel: 030-2502585, fax: 030-2502586

Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ)
tel: 0900-8008
website: www.ciz.nl

Ministerie van Defensie
Postbus 20701, 2500 ES Den Haag
website: www.mindef.nl (zie vervolgens personeel)

Ministerie van Defensie Commando Dienstencentra
Staf Dienstencentrum Bedrijfsmaatschappelijk Werk (DC BMW)
Binckhorstlaan 135, 2516 BA Den Haag
Postbus 20703, MPC 58L, 2500 ES Den Haag
tel: 070-3397644, fax: 070-3396608

Regiokantoor Noord
JWF Kazerne gebouw 110, Balkenweg 3, 9405 CC Assen
Postbus 113, 9400 AC Assen
tel: 0592-323600, fax: 0592-323601

Regiokantoor Oost
Otterloseweg 45, 6732 BR Harskamp
Postbus 9, 6732 ZG Harskamp
tel: 0318-454415, fax: 0318-454550

Regiokantoor Zuid
Flight Forum 1550, 5657 EZ Eindhoven
Postbus 90102, 5600 RA Eindhoven
Tel: 040-2454255, fax: 040-2447990

Regiokantoor Noord West
Wezenstraat 8, 1781 GL Den Helder
Postbus 10000, 1780 CA Den Helder
tel: 0223-627027, fax: 0223-618444

Regiokantoor West
Lgen Knoopkazerne, Mineurslaan 500, 3521 AG Utrecht
Postbus 90004, 3509 AA Utrecht
tel: 030-2366423, fax: 030-2937224

Regiokantoor Caraïbisch gebied
Marinebasis Parera Gebouw ´Karel Doorman´ Curaçao,
Nederlandse Antillen
MB Parera, NAPO 401, 3509 VP Utrecht
tel: 0059994637451, fax: 0059994637496

Dependance Aruba
Marinierskazerne Savaneta, ziekenboeg
MK Savaneta, NAPO 400, 3509 VP Utrecht
tel: 002795225130, fax: 002795225131

Defensie Hulpverleningslijn
0900-4155555 (alleen in acute noodsituaties 24 uur per dag)

Sociale Verzekeringsbank (SVB)
Hoofdkantoor
tel: 0900-8008
website: www.svb.nl

Veteraneninstituut
Willem van Lanschotplein 2, 3941 XP Doorn
Postbus 125, 3940 AC Doorn
tel: 0343-474147, fax: 0343-474114
e-mail: info@veteraneninstituut.nl
webside: www.veteraneninstituut.nl

Afkortingen

15

ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
ANW	Algemene Nabestaandenwet
AOW	Algemene Ouderdomswet
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BNMO	Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers
BU BRD	Businessunit Bijzondere Regelingen Defensie
CAP	Centraal Aanmeldingspunt
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
DCR	Dienstencentrum Re-integratie
IGO	Incidenteel Geneeskundig Onderzoek
IVA	regeling Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten
MGGZ	Militaire Geestelijke Gezondheidszorg
MGO	Militair Geneeskundig Onderzoek
MIP	Militair Invaliditeitspensioen
MKR	Militair Keuringsreglement
TBA	Terugdringing Beroep Arbeidsongeschikten
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Wamil	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening militairen
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WGA	regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WPC-schaal	War Pensions Committee-schaal
WvP	Wet verbetering Poortwachter
ZVW	Zorgverzekeringswet

Correcties en aanvullingen

Mist u bepaalde informatie in het Handboek Dienstslachtoffers? Of zijn de in het handboek genoemde gegevens onjuist, onvolledig of gewijzigd? Laat het de redactie weten, zodat een volgende uitgave van het Handboek Dienstslachtoffers nog completer kan zijn. Eventuele correcties en/of aanvullingen kunt u schriftelijk melden bij de redactie van het Handboek Dienstslachtoffers.

Handboek Dienstslachtoffers
t.a.v. de redactie
Postbus 1027
6501 BA Nijmegen

Na 1 januari 2007 is de tekst van dit Handboek Dienstslachtoffers ook te vinden op www.de-basis.eu

Hoewel dit Handboek Dienstslachtoffers met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen aan de inhoud geen rechten worden ontleend.

Colofon

Uitgave
de Basis, Doorn

Productie
Lardenoye Journalistieke Producties (LJP), Nijmegen

Vormgeving
Forma, Nijmegen

Fotografie
Defensievoorlichting (pag. 5)
Henry Westendorp/AVDD (pag. 93)
William Moore (overig)

Druk
Thieme MediaCenter, Nijmegen